

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS PRO PÆDAGOGIKU A KRITIKU METHOD
VYUČOVÆCÍCH.

ŘÍDÍ REDAKČNÍ SBOR.

OBSAH: =====

	Strana
<i>Dr. Jos. Kachník</i> : Víra a výchova.	161
<i>Dr. Josef Kratochvíl</i> : Filosofo Seneky rozprava o blaženém životě.	163
<i>J. Býňov</i> : Obchody s řeckou antikou před soudem moderní kritiky.	166
<i>Řed. Jos. M. Kadlčák</i> : Internát anebo externát.	173
<i>G. Jeanjean</i> : Nová paedagogie.	178
<i>Leopold Bartoš</i> : O reformě učebné osnovy na ško- lách obecných.	183
<i>Dr. Otakar Tauber</i> : O výchově rodinné.	192
Rozhledy:	
Výchova tělesná a hygiena.	195
Přirodní vědy.	197
Zprávy.	198

NAKLADATEL

KATOLICKÝ SPOLEK ČESKÝCH UČITELŮ NA MORAVĚ.

22. V 1910

Redakci byly zaslány spisy:

Z nakladatelství E. Šolce v Telči.

Pamětné počítání s výhodami. Sbíрка užitých příkladů pro školy obecné a pro nižší ročníky škol měšťanských. Díl I. (1 K) a II. (2K). Sepsal J. Körbler.

Obě sbírky obsahují kromě snůšky praktických příkladů hbitého počítání přebohatou zásobu stylisovaných příkladů, vzatých ze skutečného života a šetřících plnou měrou ideálů výchovy národohospodářské. Není příkladu, aby byl založen na pouhé náhodě a vyžadoval věcných výkladů.

Všechny jsou řešeny s výhodami a tak sestaveny, že pouhým obratem slovním lze daný příklad změnit v jiný tvar početní.

Obě příručky upoutají zcela práci učitelovu nejtěsněji k občanskému životu.

V tom leží jejich veliká cena a přednost před jinými sbírkami početními.

Viola z Prácheňska Kytice básniček pro milý dětský svět. Cena 1.60 K.

Z nakladatelství Aug. Hitschfelda ve Šternberku.

Vydatnými pomůckami pro P. T. učitele jakož i pro žáky jsou v nakladatelství Aug. R. Hitschfelda vyšlé dvě příručky a sice:

Příručka zeměpisná, sestavená od Boh. Schreiera, ředitele měšťanské školy, Klem. Vepřka, c. k. profesora a odbor. učitele Mil. Novotného, cena 20 h.

Nauková knížka dějepisná od Boh. Schreiera, řed. měšť. školy a Rud. Kreutze, c. k. profesora, cena 28 h, které již na mnohých školách zavedeny jsou a jež veliké oblibě ct. p. učitelů se těší. Bylo by P. T. učitelům velmi prospěšno tyto příručky ve školách zaváděti, ježto jsou vydatnou podporou žákům, při domácím opakování.

Z různých nakladatelství.

Těsnopisný měsíčník a učebné listy soustavy Dürichovy za redakce Prok. Nováka (ročně 10 čísel 1 K 60 h). (Nákladem knihkupectví J. Springra v Praze).

Časopis musea království českého za redakce Čenka Zibrta roč. 84. sv. I. Ročně předplatné 10 K. (Nákladem musea král. českého).

Jan Lenner Realie na středním stupni školy obecné, kritická úvaha o stavu přítomném. Cena 1 K. (Nákladem vlastním. — V komisi J. Rašína v Praze VII).

Lucyan Zarzecki Wychowanie w domu i szkole (czasopismo pedagogiczne) 10 sešitů ročně předpl. 6 rublů Warszawa Al. Jerozolimská 29.

Román Až spáček procitne... vyjde v autor. překladu K. Weinfurtra, s čet. ilustr. Fr. Ženíška ml. I. svazek spisů H. G. Wellse, jež vycházejí ve sbírce „Slavní autoři literatur světových“ v sešitech po 20 h a na niž se předplácí i s pošt. zás. na 10 seš. K 2.20, na 20 seš. K 4.40 v nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze.

KVĚTEN 1910.

ČÍSLO 5.

DR. JOS. KACHNÍK.

Víra a výchova.

Naříká se na nedostatek charakterů. A přece moderní paedagogika všech vymožeností zkusné duševědy snaží se využítkovati. Studium dítěte zabíhá do šířky i hloubky. Hledají se nové cesty, nové prostředky a pomůcky výchovy. Věda se popularisuje, a nové výzkumy ihned do škol se zavádějí. Úroveň vzdělání se zvyšuje. Arci rozptyluje se tímto mnohem duch dítěte nemálo. Ve chvatné touze po nových poznacích mnohý žák školy obecné nenaučí se správně mluvnicky psáti a nedovede hbitou, úsečnou a lepou formou myšlenek svých vyjádřiti. Nicméně jest uznati, že vzdělání mládeže obecně pokročilo.

Dle zásady, že vzdělání mravy ušlechťuje a zjemňuje, bylo by se nadíti, že i mravnost mládeže stejným krokem se zlepšuje. Než zprávy učitelstva a veřejnosti svědčí o opaku. Bylo by nespravedливо z mravního neúspěchu viniti výchovu školní. Výchova skládá se z mnohých složek, jež na dorůstající mládež působí. Škola, rodina, ulice, tisk, společnost, příklad -- vše to působí na vývoj vůle a rozumu dorostu. Ale vše to se převahou vzdělávání rozumu na úkor vůle změnilo. Proto stále a stále opakuje se heslo: neučte jen, ale také vychovávejte! Není to nic nového. Již Herbart tak volal a naše dosavadní výchova školská řídí se dosud plně duchem Herbartovým, jež Lindner svými učebnicemi vychovatelství kandidátům učitelství vštípil. A přece výsledek není příliš utěšený. Proč asi? Inu proto, že Herbart sám více učil, než vychovával. Jemu bylo vyučování prvním a nejdůležitějším prostředkem výchovy. Dítě má si poznatek ujasnit a dle vlastního poznání jednati. Z tohoto poznání prýští dle Herbartova patero praktických ideí: svobody, dokonalosti, blahovůle, práva a odplaty. Tedy vlastní vhléd do věci jest dle něho principem jak poznání tak i jednání. Ovoce této výchovy všude spařujeme. Naše mládež jest domýšlivá, kritisuje a svůj úsudek má za jedině správný. Jest přezralá a domnívá se, že má jasný poznatek i

o věcech, jež schopnost přesného pojímání pro nedostatek zkušenosti u ní přesahují. Dle toho také jedná. Vůle řídí se domnělým jasným poznáním. Odtud onen vzdor, odtud neuctivost k osobám ve společnosti výše postaveným aneb nevšímavost k nim, nejsou-li s nimi osobně známi, či neujasnili-li si vlastním poznáním, že jsou dokonalí a blahovolní. Duch tento přenáší se na celý společenský život a pěstí se četbou, přednáškami, a s vysokých škol rozlévá se do všech vrstev společenských. Následek jest roztráštěnost, individualismus. Všichni chtějí míti nejlepší vhléd do věci, nejlepší vůli a chlubí se nejkorektnějším a nejušlechtlejším jednáním. Nikdo nechce se podrobiti vyšší pojící autoritě. Proč? Poněvadž výchovou za jedinou autoritu prohlášen vlastní vhléd či vlastní rozum. A rozum ovládá často zájem vlastního prospěchu a jest mu jasno, že jen tak dojde svého želaného cíle. Stupňuje-li se tento utilitarismus ještě naukami Spencero-
vými o plnosti života, pak marno jest u člověka, jenž se beztak k sobectví kloní, chtějí altruismem na sympatii založeným vypěstiti charakter nezištný a ušlechtilý.

Moderní paedagogika pochybila, že neuznala a nedocenila výchovný význam víry. Vlastní rozum jest principem vzdělání a poznání, ale základem výchovy může býti jen víra v autoritu toho, jenž vůli rozkazy, pokyny a příkladem svým řídí. Čím vychoval Sokrates Athenám tolik charakterních občanů? Svou autoritou, kterou vedl mládež ke ctnosti. Neodvolával se však ku své autoritě jakožto poslednímu principu, ale ku hlasu daimonia, vyšší bytosti, jež jej poučuje, co jako dobré konati a čeho jako zlého zanechati má. Hle, víra, a to víra jakás nadpřirozená u vychovatele pohanského, jehož i náš věk velebí! A rovněž Plato a Aristoteles. V křesťanství sv. Augustin promlouvaje o užitku víry (De utilitate credendi, cap. 1.) tvrdí, že víra člověku nevyhnutelně potřebna jest, že jest nutným základem vědění, a že kdo domnívá se, že bez víry vědění nabyt, ten jistě pravého vědění nemá.

Věc jest na snadě. Dětský rozum nechápe a nemůže jasně poznati všech pravd, jež se mu podávají. Rozum tento není dostatečen, aby si ujasnil, co jest duši dobrým a co zlým, co mravně prospívá a co jest záhubným. Čekati, až by dítě vlastním nazíráním to poznalo, bylo by pustiti úzdu všem pochoťm a náruživostem. Principem vůle musí býti autorita vychovatelova, jež velí a vůli vede. Rozum arci musí uznati, že tato autorita jest k tomu oprávněna vyšším principem, a že to, co mu velí, jest také správným a k jeho dobrému. Autorita velící musí sama konati, co velí, jinak dítě zmítáno pochoťmi, svádějícími k jednání proti rozkazu, svobodu omezujícím, snadno si ujasní, že není to ani potřebné, ani upřímně míněno, co se mu velí, jinak by to vychovatel sám konal. Nevěří-li vychovatel sám ve vyšší autoritu, jak může žádati víru ve vhodnost, správnost a oprávněnost svého vychovatelského vedení odchovance, jenž každý jeho krok pozoruje, každé slovo dle schopnosti své uvažuje?

Přijímání pravd, které sice schopnost rozumovou přesahují, které ale pocházejí od autority, o níž dítě jest přesvědčeno, že sama o nich jest přesvědčena a že to upřímně s dítětem myslí, má blahodárny vliv na budoucí charakter. Rozum si uvědomuje, že nemůže vše obsáhnouti, že jsou pravdy jeho důvtip přesahující, a učí se skromnosti; vůle

osamostatňuje se, a postřehujíc jakožto chtění vhodnost mravních zásad a mravního jednání, působí na rozum, aby vhodnost tuto uznal a vůle volně ke skutkům přejíti mohla. Posiluje-li se vůle nad to dobrým příkladem: jak tu rozum chráněn jest, aby nevybočil, jak tu vůle sama se zušlechťuje! Není však mocnějších pravd rozum osvěcujících a vůli ušlechťujících, nad věro- i mravoučné pravdy křesťanské. Není vábnějšího příkladu, jenž by vůli dítěte více dojímal nad příklad života Ježíše Krista.

Odtud ve školní výchově nejlepší vychovatelé takovou důležitost přikládali a dosud u protestantů v Německu přikládají víře křesťanské. Jen v katolickém Rakousku „Volná myšlenka“ náboženskou výchovu ze školy ráda by vytlačila.

DR. JOS. KRATOCHVIL.

Filosofo Seneky rozprava o blaženém životě.

(Pokračování.)

Hlava VI.

1. „Avšak také duše,“ — namítne mi někdo — „má své rozkoše“. Nuže, ať je má a nechť rozhoduje o rozmařilosti a rozkošech, ať naplní se vším, co smyslům lahodí; pak však ať ohlédne se na minulé a vzpomenouc na škodlivé rozkoše, ať těší se z dřívějších a po budoucích touží a veškery své naděje v ně klade a pokud tělo ještě jest jako na krmníku, ať o budoucnu přemýšlí: tu právě proto tím bídnejší se mi bude zdáti, ježto zlému před dobrým přednost dávatí jest opravdu šílenstvím. Nikdo není blaženým bez zdravého rozumu aniž zdravým, když škodlivé místo dobrého vybírá.

2. Blaženým tedy jest, kdo správně usuzuje. Blažený, kdo s přítomným osudem, ať jest jakýkoliv, jest spokojen a se svým stavem spřátelen. Blažený ten, kterému rozum schvaluje každý stav věcí.

3. — — —¹⁾ Na těch, kteří rozkoš za nejvyšší dobro prohlašují, lehce možno poznati, jak nízce ji položili. Tvrdíť, že rozkoš možno vyvoditi ze ctnosti a dokládají, že nikdo nežije čestně, kdo nežije blaženě, nikdo pak blaženě, kdo nikoliv zároveň čestně.

Hlava VII.

1. — Nechápu, kterak možno věci tak různé v jedno mísiti. Proč by nebylo možno, prosím vás, oddělití od sebe rozkoš a ctnost? Snad

¹⁾ Místo toto jest asi porušeno, ježto souvislost s předešlým není plně odůvodněna. Nějaká věta resp. věty jsou tu vynechány.

proto, že ctnost jest počátkem každého dobra, že z jejich kořenů vyrůstá to, co milujete a po čem toužíte? Kdyby však věci ty byly nerozlučné, nemohli bychom často pozorovati, že leccos jest příjemné, ne však čestné, jiné však věci velmi čestné, ale trpké a jen s bolestí dosažitelné.

2. — Vzpomeňme také, že rozkoš bývá i při životě nejnešlechetnějším, kdežto ctnost naprosto vylučuje špatný život. Někteří lidé jsou nešťastni ne bez rozkoše, ba právě pro rozkoš samu; toho by nebylo, kdyby rozkoš souvisela se ctností, neboť rozkoši ctnost často chybí, ctnosti pak rozkoš není nutnou.

3. — Proč tedy slučovati věci různé, ba zrovna opačné? Ctnost jest zajisté cosi vysokého, vznešeného a královského jest nepřemožitelná a neúnavná: rozkoš naproti tomu cosi nízkého, otrockého, slabého a vratkého, jehož domovem a sídlem jsou nevěstince a veřejné hospody. S ctností potkáš se v chrámech, na fóru, v místech poradních, kterak přede zdmi stojí, v prachu zahalena, ozdobena, ruce plny mozolů: rozkoš častěji v úkrytech a na místech tmavých, kolem lázní a koupelen a vůbec míst, kde obávají se aedila.¹⁾ Rozkoš jest změkčilá, beznervá, zapáchá vínem a mastmi, bledá neb nalíčená, zkažená samými léky.

4. Nejvyšší dobro jest nesmrtelné a bez konce; nezná ani omrzelosti ani lítosti. Duše, jež poznala pravou cestu, nikdy se neobrací, neprotiví se sama sobě ani se nemění, ježto vždy za nejlepším cíl: rozkoš však právě v tom okamžiku, kdy nejvíce se těší, zmírá. Její působiště jest malé a proto brzo plné a protivné a po prvním útoku zničené. Není vůbec nikdy jisté to, čeho přirozenosti jest právě nestálost. Proto nemůže také nic býti podstatného, co přerychle přichází a zase mizí a vlastním užitím se ztrácí. Přichází hned tam, kde musí přestatí a v začátku již patrný jest konec.

Hlava VIII.

1. Kterak to, že rozkoše mají jak dobří tak špatní? Stejně přece těší se špatní lidé ze svých špatností, jako ctnostní ze svých skutků šlechetných. Ovšem, ale zajisté právě proto měli již staří pravidlem, že nutno žíti životem nejlepším, nikoliv nejpříjemnějším; příjemnost tedy nesmí býti vůdcem správné a dobré vůle, nýbrž pouze průvodcem. Vůdcem musí býti příroda, dle níž rozum se řídí a kterou v potaz bere.

2. Totéž jest žíti blaženě a žíti přirozeně. Co tím myslím určitěji vysvětlím: přirozeně žijeme, když dary tělesné a přirozenosti přiměřeně pečlivě zachováváme a neobáváme se, že máme je pouze na den a že hned zmizí, — když nestaneme se však jejich otroky, aniž čím jiným necháme se ovládnouti, — když to, co tělu lahodí a k nám zevně přichází, stejně asi ceníme, jako v táboře cení se vojsko pomocné a lehkooděnci sloužití musejí, ne však poroučeti, tak zajisté jedině nám prospějí.

¹⁾ Aedilové byli strážci mravnosti u starých Římanů; měli dohled nad podobnými místnostmi.

3. Pravého muže nesmějí se dotýkatí, tím méně přemáhati věci zevnější; on líbiti se musí toliko sám sobě, v sebe důvěřovati, připraven býti na štěstí i neštěstí, svůj život sám si utvářeti. Jeho sebe-důvěra není bez rozmyslu, jeho rozmysl bez stálosti: onť zůstane při tom, co jednou za dobré uznal a nedá se nikterak od svých zásad odvrátiti. Rozumí se samo sebou, že muž takový bude ukázněný a pln pořádku, ve všem pak co podniká velkomyslný.

4. Údělem jeho bude zdravý rozum, z něhož vše bude vycházeti; neboť nemá žádného jiného důvodu určovacího, žádného jiného popudu k pravdě, jen v sebe se vždy vrátí. Vždyť stejně činnost svoji na venek řídí, vše objímající příroda a božstvo celý vesmír řídící, ale přece vždy plně samo v sebe se vrací. Totéž má činiti i náš duch: když následuje smysly a jimi na venek se obrací, má býti pánem jich i sama sebe.

5. Takovým způsobem zároveň si osvojí moc a sílu, v sobě zladěnou, jež pak dá původ rozumnosti, neznající rozporů a nekolísající nikterak při různých míněních, postřehách a přemlouvání. Když pak ta se uspořádala a v částech svých vyrovnala nebo, abych tak řekl, zladila, dosahuje nejvyššího dobra; neboť není tu již ničeho špatného, ničeho nedovoleného, ničeho v čem by narazila, v čem by kolísala.

6. Člověk pak činí vše dle své vůle a nic se mu nepřichází neočekávaného, ba naopak vše co činí, dobře, snadno a bez váhání se podaří. Vždyť váhavost a nerozhodnost jest vždy důkazem vnitřního boje a nesrovnalosti. Proto tedy směle možno tvrditi, že nejvyšším dobrem jest stálost a harmonie duše. V duši takové, kde jest soulad a jednota, nutně budou i ctnosti a zmizí všechny vady.

Hlava IX.

1. — „Ale Ty také“ — namítne mi někdo — „jen proto toužíš po ctnosti, ježto Ti poskytuje jakousi příjemnost“. Popírám to. Vždyť provázena-li jest ctnost příjemností, neplyne z toho přece, že proto bychom o ni usilovali; neboť ona neskytá pouze příjemnost, nýbrž také ji poskytuje. Ne o příjemnost zajisté se namáhá, nýbrž námaha její, ačkoliv zcela jinam směřuje, také té dosahuje.

2. — Stejně na pole, jež pro setbu jest zoráno, některé byliny se vloudí, a nikdo přece neřekne, že pro tyto bylinečky, ač očím jsou lahodné, orač tolik se namáhal. Rozsévač měl zcela jiný úmysl, tyto se k němu jen ještě vloudily: Tedy také příjemnost není odměnou ani příčinou ctnosti, nýbrž pouze dodatkem; netěšíme se ze ctnosti, ježto je příjemná, nýbrž jest také příjemná, když se z ní těšíme.

3. Nejvyšší dobro jest v úsudku a podstatě šlechetné mysli, jež vykonavši své povinnosti a v sebe se vrátivši tím nejvyššího dobra dosahuje a ničeho si nad to neřádá. Ničeho není zajisté již za celkem, jako ničeho není za koncem.

4. Nesprávně se tedy tážeš, čeho chci ctností dosíci: tážeš se totiž na něco, co jest nad nejvyšším ještě. Proč tedy usiluji o ctnost?

Pro ni samu! Není nad ní ničeho lepšího, sama sobě jest odměnou. Nebo není to dosti vznešené, když pravím, že nejvyšším dobrem jest nezlomná pevnost, obezřetnost, jemnost, zdraví, svoboda, harmonie a krása duše? Co žádáš ještě vyššího? Jak můžeš mluvit o rozkosi? Hledám přece štěstí člověka, nikoliv jeho břicha, které daleko větší ještě mají obyčejná zvířata a netvorové.

Hlava X.

1. — „Staviš se, odpoví mi někdo, jako bys nerozuměl, co pravím. Já přece popírám, že by někdo mohl žítí blaženě, kdyby zároveň i čestně nežil. Toho však není při němých živočiších aniž u těch, kdo jídlo berou za měřítko nejvyššího dobra. Tvrdím jasně a otevřeně a opakuji: „ten život, který příjemným nazývám není dosažitelný bez ctností“.

2. — Kdo však neví, že plní těchto vašich rozkoších jsou právě hlupáci, že špatnost oplývá rozkoší a duch sám budí mnoho druhů špatných rozkoší? Zvláště pýchu a přílišnou vypínavost, nadutost vyvyšující se nad ostatní, slepou a bezohlednou sebelásku, nemírnou radost a jásání nad věcmi pomíjivými a nepatrnými, žvastavost a nestoudnou pomlouvačnost, lenost a ochablost ospalého ducha.

3. — To vše však ctnost odmítá a odpuzuje, přesvědčujíc se dříve o rozkoši než ji připustí, když pak tomu či onomu přisvědčila, není to ještě vše. Že to vůbec připustí, toť vše, ale nikoli rozkoš, nýbrž umírněnost jest její radostí. Když však umírněnost zmenšuje rozkoše jest neprávem na nejvyšším dobru. Ty uchvacuješ rozkoš, já ji umírňuji; Ty užíváš rozkoši, já upotřebuji; Ty pokládáš ji za nejvyšší dobro, já vůbec ani za dobro. Ty podnikáš pro rozkoš vše, já na-prosto ničeho.

(Pokračování.)

J. BÝŇOV.

Obchody s řeckou antikou před soudem moderní kritiky.

Osvětluje J. Býňov.

I. Falsace filosofie.

Hlavními a nejúčinnějšími prostředky moderní výchovy jsou vyučování a četba, učitel a kniha, řečník a časopis.

Jak mnoho dobrého mohly by prostředky tyto způsobiti ku blahu lidstva a ku povznesení jeho hmotnému a též intelektivnímu ve všech oborech nesmrtelných, věčných ideálů, jež nám před oči klade nádherný a nekonečný jako celý vesmír systém filosofie a ethiky kato-

lického náboženství, kdyby ony dnes všemocné prostředky řídily se zásadou Pravdy!

Dnešní škola zvolila si úkolem všechno lidstvo vzdělati na umělce; jak se jí to povede, uvidíme v nejbližší budoucnosti. Kdyby se přičinila vzdělati ideální filosofové, dařilo by se jí mnohem lépe; neboť každý prostý křesťan, který vnikl ve smysl oněch světelných ideí křesťanského náboženství a jeho ethiky, stojí na stanovisku filosofického názoru nekonečně výše nežli všichni filosofové pokažených systémů moderní filosofie dohromady.

Příkladem uveďme pokažený darwinismus, nyní obecně zvaný haeckelismus, podle něhož praotcové původce tohoto filosofického směru a praotcové stoupenců téhož směru byli opičáci; oni pak sami nejsou ničím více ani méně nežli vyvinutější opičátka. Dobře tudíž pravil Dr. Kordač v jedné ze svých učených přednášek: „Století XVI. učinilo prý z katolíků křesťany, století XVIII. učinilo z křesťanů lidí (kteří se živili krví katolíků ve velké revoluci francouzské) a století XIX. učinilo z lidí bestie — opice a opičáky.“

Důsledky z tohoto systému plynoucí jsou vysloveny zřejmě ve filosofii Hegelově: zabiti králíka není hříchem; neboť králík jest zvíře; zabiti opici není hříchem; neboť opice je zvíře; člověk jest opice; proto zabiti člověka není hříchem; ba ani hromadné vraždění nevinných lidí v revolucích není ničím více nežli proměnou atomického sloučenství v nových činech životních se vyvíjejícího nekonečna; svědomí jest předsudek, přísaha hloupost, osobní vlastnictví jest krádež, všechny chťíce a neřesti lidské jsou hnutí božství ve člověku atd. Ba, filosofům těmto, neplatí už ani zákony logiky, ty prý jsou jen pro obyčejný rozum; pro filosofa platí místo logiky libovůle. Není podstatného rozdílu mezi dobrem a zlem. Zásluha a vina, ctnost a hřích jsou slova beze smyslu. Člověk jest bohem a není žádného mravního zákona.

Tyto nesmysly, zjevné každému rozumnému tvorů, jsou příčinou dnešního rozvratu společnosti lidské; tu jsme u pramene všech vražd a sebevražd, krádeží, loupeží a veškeré nemravnosti.

Tito papíroví a slamění filosofové převracející všechny pojmy nalézají v té spouště nejplnější harmonii a tato věda se dnes prodává v našich školách, v přednáškách antikářských missionářů a v pokrokářských tiskovinách. Vražednické a paličské toto pokrokaření bere na sebe masku osvěty, aby unavení služební duchové mohli nějakým laciným způsobem dojít slávy; ale rozumný člověk vidí tuto slávu krátkého života a kulhající na obě nohy.

Takovýto pokrokářský antikář a moderní missionář pokládá se za dosti vzdělaného, když si přečte několik stran potrhleho Nietzscheho, Haeckela a po případě ještě nějaký škvár Hegelův, rozpomene se na antické umění a již objevuje světu divy nejmodernější vědy.

Dobře tu praví H. S. Chamberlain: „Zajisté běžný pojem pokroku není nikterak filosoficky odůvodněn; pod touto vlajkou plaví se všecek brak naší doby.“ „Krásno zmizelo z našeho života téměř docela; ne-

existuje té chvíle snad žádný divoký, naprosto však žádný napolo civilisovaný národ, který by neměl více krásna ve svém okolí a více harmonie ve svém celkovém bytí než veliká massa tak zvaných kultivovaných Evropanů. Jest tedy v nadšeném obdivu 19. století zachovávatí míru.“

Téměř všechn ideální život, všechno nadšení pro krásu, pravdu a dobro vymizelo z našeho života veřejného; prázdné, vodnaté fráse našich pokrokářů — antikářů — osvětářů a všelijakých jiných — ářů mlají zakrytí nouzi a bídu tohoto věku. Jak vysoko k nebi vzlétlo ideální nadšení temného středověku, jak duch lidský svezl se po nádherných, elegantních věžích gothických slavných katedral a zápolil s tíží myšlenek chtěje dosáhnouti vrcholů prozářených velehor vyššího duševního vesmíru. Jak bídne kalem a blátem plazí se snahy zvrhlého pokolení dnešního světa! V pravdě, moderní doba pokrokářů jest obestřena tmou, kdežto dávný středověk potápěl se v duchové záři světla ideálů nesmrtelných. Kdežto dávný středověk honosil se krásou ideálů, jež hleděl uvéstí v život, chlubí se drze moderní svět mravní zvrhlostí, pro niž vyhledává zářící názvy, překrucuje a převrací všechny pojmy a zavrhuje lidský rozum; i lidskou důstojnost.

Tímto podobá se moderní doba antickému pohanství, kdež mezi jiným učili také této kuriosní zásadě vědecké filosofie „Lidé jako zvířata po páru se vylíhli z bahna a původně lezli po čtyřech“. (Epikurejci.) Moderní věda po 2200 let dospěla po namáhavé práci vědecké tam, kde byli řečtí materialisté kol r. 300 před Kristem.

Zástupcové „moderní vědy“ spějí též ke všem důsledkům této pokažené filosofické nauky; neboť znehodnotivše člověka tím, že ho prohlásili za opici, tedy za zvíře, ničí šmahem veškeru mravnost; s úpadkem mravnosti kráčí ruku v ruce úpadek hmotný a my s útrpností vidíme, kterak se připravuje světu podívaná na moderní otroctví širokých mass lidu vysávaných soustavně od několika velikých lidských slonů s nápadnými nosy; vidíme, kterak důstojnost ženy klesá na stanovisko antických harémů. V tom všem libují si moderní prodavači vědy.

Že k těmto uboze chudým lidem na duchu řadí se nyní innozí pp. učitelé středních, vysokých i obecných škol, bylo by nevysvětlitelné, kdybychom neznali ochromujícího vlivu všeobecné moderní suggestce mezi našimi pokrokáři — antikáři — osvětáři. U těchto lidí uskutečnilo se staré úsloví „Sedli si na rozum“.

Jak vysoko oproti těmto zvířecky nízkým názorům stojí božsky vznešená filosofie křesťanská, poznáme aspoň částečně, avšak přece jasně a zřetelně uvážíme-li, co o člověku a jeho hodnosti hlásají hlavní zásady této filosofie.

Všimněme si aspoň těchto: Otec Slávy dal nám Ducha moudrosti a zjevení; bohatství slávy jest dědictví jeho Svatých (Efes. kap. I.) Jsme spoluměštané Svatých a domácí Boží. (Efes. kap. II.)

Pohané chodí v mravnosti smyslu svého majíce rozum temností zatemnělý (Efes. kap. IV.); vy jakožto sy-

nové Světla chodte (Efes. V.) Vy, bratři, nejste ve tmě; vy všichni jste synové Světla a synové Dne (Thessal. kap. V.) synové Krále věků nesmrtelného, neviditelného, jemuž patří čest a sláva na věky věků, (Timoth. kap. I.) jenž anděly své činí duchy a služebníky své plamen ohně (Hebr. kap. I.). Pohané jako nerozumná hovada od přirozenosti k zjímání a k zahynutí určená, tomu, čemuž nerozumějí, se rouhajíce v porušení svém zahynou (Ep. II. Sv. Petra). Křesťané jsou jako svíce v temném místě svítící až se den zasnívá a dennice vzejde (Ep. II. Sv. Petra) Bůh jest láska (I. ep. Sv. Jana 4. kap.) Bůh jest Světlo, my pak chodíme ve Světle (I. ep. Sv. Jana 1. kap.) Kdo miluje bratra svého, zůstává ve světle. (I. ep. Sv. Jana 2. kap.) Vy jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý. (Ep. Sv. Petra, kap. II.) Kdo činí vůli Otce mého, jest bratr můj a sestra má. (Ev. Sv. Marka, III. kap.) Bůh jest otcem všech lidí, Kristus jich bratrem; jako děti Boží mají lidé právo na královské dědictví a Bůh o ně pečuje tak, že i všechny vlasy na jich hlavách má sečteny.

Všichni lidé jsou si bratřími a sestrami a mají se milovati jako sebe samy. Toť cosi jiného nežli učení o člověčí opici! Toť ideál a řada ideí tak nádherných a nekonečných jako celý vesmír! Toť božský dar, jímž Otec obdařil své věrné děti na tomto tragickém světě, kde život náš podobá se tragedii královského prince, jenž putuje nepřátelskou cizinou do své vlasti k svému Otci, aby na konec v jiném lepším, nadpřirozeném životě přijal korunu královskou. Toť ideál, za nějž uvědomělý křesťan jest každým okamžikem hotov obětovati jmění, krev i život. Toť síla vítězná, jež přemáhá svět. Čím jest proti těmto ideám vsuggerovaná fikce moderních pokrokářů — antikářů — osvětářů, kteří místo světla šíří předvěkou tmu, zvouce ji osvětou? Jsouť národem žvatlavých dilettantů, o nichž mluví ve svém díle H. S. Chamberlain.

Jako zfalšovali filosofii a celý životní názor, mravnost a blahobyť statisíců, tak se snaží zfalšovati i historii a lidští slonové s nápadnými nosy majíce v rukou denní tisk ovládají veřejné mínění podvedených mass lidu. Jejich posluhové poslušně pod vlivem ochromující suggestce vyučují naši mládež svým převráceným názorům, podrývajíce mrav a blaho celého národu. Moderní missionáři pak připravují si z těchto pánů reklamní materiál pro svůj fantom slávy.

II. Falsace historie.

Účel tohoto skutku tmy jest nejvýše stranický, fanatický a podlý. Falsatorové majíce na paměti slavnou minulost křesťanstva, jež z duše nenávidí, hledí jeho historii překroutit, zatemnit; naproti tomu snaží se historii národů pohanských akcentovati, v roucho slávy odítí a jakožto ideál oproti křesťanství postaviti; při tom nešetří se lži a klamu nejhrubšího zrna. Přihlédněme tu aspoň k falsaci historie řecké, kterou tak na výsost vynášejí moderní missionáři — pokrokáři — antikáři. Tato falsa vnucují se naší mládeži v našich školách, aby se jim učila a je v paměti jako pravdy ukládala. Drahý čas se ubíjí, poklady ducha, o nichž nejmoudřejší Helléné ani tušení neměli, pomíjejí se mlčením. Jako kletba spočívá toto faktum na celém národu.

H. S. Chamberlain o tom praví: „Ubíjíme drahý čas memorací podrobností ubohých dějin Řeků, jsouce povinni nacpávatí mozek svůj nekonečnými seznamy jmen žvastavých pánů na -ades, -atos, -enes, -eiton atd. a rozněcovati se pro politické osudy těchto ukrutných, krátkozrakých, sebeláskou zaslepených, na otrokářském hospodářství a lenosti spočívajících demokracií — toť tvrdý osud, jímž nejsou vinní Řekové, ale naše omezenost.“

Naši antikáři mají plná ústa hrdinských činů a heroismu proslaveného národa řeckého. Historik, jenž zpytuje dějiny nestranně, vidí místo udatenství ukrutnost jakožto nejcharakterističtější znak povahy hellenské, kterýžto se Semity jest jim společný. Zohavení mrtvol i živých lidí, nelidské mučení, všeliká ukrutnost, ubíjení zajatců, vyslanců atd. bylo u nich na denním pořádku. Lepší způsoby perské zdály se těmto hellenským barbarům směšny právě tak jako perské způsoby, dvornost a uhlazenost mravů. Nemohliť chápati tito řečtí barbaři, jak by mohlo býti slušností u přítomnosti jiných neplívati.

Ukrutnost, lež a zrada plní řecké dějiny a naši historikové-antikáři vidí všude jen nejvyšší harmonii života v Helladě.

H. S. Chamberlain praví o tom: „Věřícímu vědychtivému vnucuje se patrné falsum. Tak nesvědomitou proradnost možno si vysvětliti jedině na základě ochromující suggesce!“ Jinak jest celá věc falsace zajisté nepochopitelná. Kterak by mohl historik-antikář psáti dějiny dle své hlavy, pravý opak toho, co praví Herodot?

Velebí se řecko-římská humanita a v původních pramenech dějin jeví se ukrutnost a nelidskost až bestiální; vynáší se udatnost a hrdinství a slavní Hellené museli býti do boje hnáni a nuceni! Gallský cirkusový zápasník jevil zmužilost daleko větší než Hellen. Řekové své dějiny falšovali a naši historikové-antikáři je zfalšovali ještě více. H. S. Chamberlain praví v této příčině: „Tradiční řecké dějiny jsou ve mnoha kusech ohromnou mystifikací: to se uznává denně zřejměji; naši moderní učitelé — pod vlivem suggesce jejich čestnost úplně ochromující — zfalšovali je hůře než sami Řekové.“ Toť přece slovo z úst muže, jenž jest každým coulem liberál.

Srovnáme-li zprávy Herodotovy a historii z péra našich antikářů, zasneme. Tak o bitvě Marathonské doznává Herodot nepokrytě, že Řekové byli obráceni na útěk tam, kde se proti nim postavili Peršané (Herodot IV. 113.). V této bitvě Atheňan strachy oslepl (Herodot VI. 117.). Ve skutečnosti vysoce slavené vítězství bylo zcela bezvýznamnou šarvátkou. Řekové tu více ztratili než získali. Peršané nepřišli sami s úmyslem dobývačným, ale byli pozváni na pomoc od Řeků samých v jich rozmíškách a přijeli na jonských lodích. Peršané nebyli tu poraženi, ale vrátili se, když jich spojenci neviděli příhodné chvíle pro své úmysly a sami se z boje vraceli; tu Peršané navrátili se s nimi vezouce si několik tisíc zajatců a bohatou kořist. (Herodot VI. 118.). To vše naši historikové neznají nebo znáti nechtějí a dějiny falšují napořád. Báchorky o 6400 perských mrtvol a 192 padlých hoplitech se uvádějí všude; ale pravda se zamlčuje.

Podobně jako zprávy o bitvě Marathonské jsou zfalšovány i ostatní dějiny zápasu Hellady s Persií.

Všimněme si ještě slavné bitvy u Salaminy.

Gobineau (Histoire de Perses II. 205. a n.) píše o ní následovně: Když poslední bataillony zadního voje Xerxova zašly směrem k Boeotii a vše loďstvo jeho odplulo, Řekové starali se pouze o sebe a o slávu, již by mohli rozkřičeti do světa, což poesie šťastně provedla. Aby se odvážili pohnouti se s místa, bylo třeba vyzvědět, zda se loďstvo perské nezastavilo ve Phaleru. Nevědouce jistoty, kam loďstvo odplulo, byli zaraženi. Konečně se odvážili vyplouti ze zálivu Salaminského k výšině Androsské. O tom později říkali, že pronásledovali Peršany! Vskutku měli strach; aby jich nedostihli i obrátili se na cestu zpáteční. Jsouť tyto dějiny řecké nejvypracovanější fikcí.

H. S. Chamberlain praví o tom: „Skvostná jest básnická síla, s jakou tam vyvolení mužové hleděli vštěpovati nestálému, nespolehlivému, prodajnému, k panickému strachu náchylnému národu lásku k vlasti a hrdinnost a kde kázeň byla přímá jako ve Spartě, také skutečně vštípili.

Ale že my vštěpujeme patriotické lži řecké našim dětem jako pravdu a nejenom dětem, nýbrž i v dílech jako Groteho — i soudu zdravých mužů jako dogmata vnucujeme, ano docela jsme je učinili směrodatným činitelem v politice XIX. století, toť jest přece zlé zneužití hellenského dědictví, 1800 let po tom, kdy již Juvenal se posmíval: „Creditur quidquid Graecia mendax audet in historia.“

H. S. Chamberlain dí dále: „Ještě horší se mi zdá vnucený nám obdiv pro politické poměry, jež by spíše měly sloužiti za odstrašující příklad. Kde politické charaktery jak jednotlivě tak v celých vrstvách byly tak ubohé, tam jistě nemohla kvésti velká politika.

Že bychom byli od Hellenů zdědili pojem svobody, jest podhozená chimera; vždyť ke svobodě náleží předem láska k vlasti, schopnost oběti; hellenské státy nepřestávají se navzájem potíratí a přivolávatí proti sobě společné své nepřátele. Tak vidíme, kterak i Solon později přešel k Peisistratovi zapřev dílo své životní; Themistokles, hrdina Salaminský, vyjednával před bitvou cenu, za niž chtěl Atheny zraditi; později žil skutečně na dvoře Artaxerxově jako nepřítel své vlasti a národu; Peršané mu však nedůvěřovali příliš zvouce ho „lživým hadem“. Alkibiades byl vtělenou zradou. Plutarch mohl tudíž právem tvrditi o něm, že měnil barvu rychleji než chameleon.

Při bitvě u Marathonu chtěly athenské voje přejíti k nepříteli; hrdinové Marathonští by byli za krátko vtrhli do Athén společně s Peršany.

Dobře tudíž uvádí se slovo Goetheho „Řekové byli nepřáteli svobody, ano! ale každý jen své vlastní; proto v každém Řeku vézel tyran“. Jak se to hodí na moderní dobu ve Francii a na mnohé z našich pokrokářů — antikářů! Volnost, rovnost, bratrství, ale jen pro antikáře — osvětáře. Ostatní ať guillotina smete!

Opět správně píše Chamberlain: Zásadou dějepisného vyučování jest posud u nás v Evropě soustavné překrucování.

Tím, že vlastní výkony bývají vynášeny, vymoženosti jiných zamlčovány nebo zastírány, některé věci napořád do nejjasnějšího světla stavěny, jiné pak ve stínu ponechávány, povstává celkový obraz, jenž v některých částech jen pro nejjemnější oko od holé lži se odlišuje. Z toho lze seznati, že jsme ještě barbary.“

Tot' zdrcující soud liberálního kritika vyneseny nad všemi nespravedlivými našimi pokrokáři — antikáři a potrhými moderními missionáři. Zda není jejich laciná sláva pouhým chvilkovým fantomem? Soud tohoto kritika zůstane nad jich hlavami lpěti a nad jich prachem bude se jako výstražné znamení chvěti i půjde potomstvo zklamáných a jich památku ve hněvu spravedlivém pošlape.

Veliký znalec poměrů hellenských Julius Schwarcz píše: „Induktivní státověda musí již dnes poznati, že athenské demokracii nenáleží místo, kterého jí blud staletí v dějinách lidstva si zlíbil dopřávat.“

Slavná Hellas nejen že nebyla schopna humanní myšlenky, nýbrž ona nejšlechtnější a nejosvícenější své muže pronásledovala a ubíjela jako slepá zuřivost semitská. Kdo si nezachoval útekem život, ten byl za nejšlechtnější úmysl svůj a za veškeru námahu o povznesení tohoto nízkého a podlého národu odměněn smrtí.

Příklad máme na ušlechtilém Sokratovi. Schwarcz o tom „Číše jedu byla pouze a jediné reformatoru politickému podána, nikoli popěrači bohů.“ Sokrates opovážil se nadutým Atheňanům hlásati elementární pravdu, že nutno jest, aby státník záležitostem státu skutečně rozuměl; proto musel zemřítí. Chamberlain vyslovuje se o tom následovně: „Tito věčně žvatlající Atheňané slučovali v sobě nejhorší domýšlivost předky se honosícího junkerství s vášnivou nenávistností nevědomé, drzé luzy. Anacharsis se o této vlastnosti Hellenů vyjádřil takto: „V poradách Řeků blázní rozhodují.“

Naši antikáři mají plná ústa chvály pro slavné Helleny; jak uboze oproti tomu jeví se holá skutečnost, jak zaráží jejich mravní zchátralost, zjevící se i na jejich nejslavnějších filosofech Aristotelovi a Platonovi. Onen, úžasně bystroduchý filosof, přihlížel klidně k tomu, kterak podniky Philippinské zničily jeho vlast, ale jemu opatřily kostry a kůže řídkých zvířat, jak se o tom vtípně vyslovuje Chamberlain. Plato nezachoval se lépe.

V oboru filosofie a umění vykonali Řekové mnoho; ale nesrovnává se s pravdou, co se píše a mluví v dějinách o Helladě.

Správný výraz zvolil ve své kritice opět Chamberlain, an pravil: „Řekové stáli jednou nohou v Asii a druhou v Evropě; největší počet jejich velikých mužů jsou Jonové nebo Siciliani; jest směšno jejich fikce hájiti zbraněmi vědy a naši mládež vychovávatí frasemi; naproti tomu budeme v Herodotovi věčně obdivovati grácii a přirozenost, vyšší pravdivost a vítězný zrak pravého umělce.

Řekové zanikli, jejich ubohé vlastnosti je zničily, morální bytost jejich byla už příliš zestárlá, příliš raffinovaná a příliš zkažená (jako v moderní Francii a v našem pokrokářském táboře), aby mohla kráčet s osvíceností jejich ducha.

Volnost, které Řek, dobyl pro lidské pokolení — nebyla svoboda politická — bylť on a zůstal tyranem a obchodníkem otroky — byla to volnost básniti. Toť svoboda hodná daleko vyšší civilisace než byla jejich a daleko čistější než jest naše.“

Jak daleko vzdálena jest pravda od našich pokrokářských žvatlavých antikářů. Co velebí nade vše, existuje pouze v jejich fantasii, skutečnost a věda o tom ničeho nevědí. Události a věci malicherné odívají v roucho královské nádhery a mládež naši i lid náš klamou napořád. Jejich filosofie jest falsací, jejich historie jest falsací, s náboženstvím a mravností jsou hotovi. Co jim nyní zbývá? Opelichaný fantom slávy a jejich nešťastný reklamní materiál, zkažená mládež, zkažený lid, bez ideálu, bez nadšení, plný nešlechtnosti všeho druhu, zaslepená luza, kterou odchovali svými prostředky, vyučováním a knihou, řečí a časopisem. Na školy platíme, na knihy a časopisy platíme, na řečníky a moderní missionáře platíme, jejich slávu vytrubujeme a jimi hyneme!

A vyskytne-li se mezi námi Sokrates, jenž vážně mluví: „Kdo chce vyučovati, kdo chce řečniti, kdo chce psáti, musí napřed něčemu rozuměti,“ tomu podáváme číši jedu, jako nevědomá, ukrutná a otrokářská luza hellenská. Jsou mezi námi duchové jako Aristoteles a Platon, jejich bystrost proniká běh věcí a ti mlčí, protože se jim dostává koží a koster zvláštních zvířat a proto ať zhyne vlast a národ, ať se zkaží ten náš lid i s tou nadějnou mládeží, jen když se kapsa plní; všecko ostatní jest vedlejší věcí.

V tomto jedovatém labyrintu vidím spásu jen na straně katolického učitelstva a šlechtného katolického kleru; tito učitelé národu jeví a projevují dosud nejvíce šlechtných, obětavých, nezištných snah, nejvíce trpělivosti s pokrokářskou luzou, nejvíce zmužilosti a neohroženosti a — nejvíce nejčistších úmyslů. Vzejde-li národu namu spása jak v oboru mravnosti a intelligence tak v oboru hmotném, jest možna jedině ve straně katolického lidu; všude jinde jeví se více méně, přijímá se a vítá všeobecný rozvrat a úpadek intelligence, náboženství, mravnosti i blahobytu.

Řádky moje buďtež výzvou k poctivé, nezištné práci na tomto bejlím všeho druhu dušeném poli čisté kultury a osvěty.

Řed. JOS. M. KADLČÁK.

Internát anebo externát.

Příspěvek k otázce výchovy hluchoněmých. (II.)

V předešlé úvaze naznačil jsem stručně, jak dalekosáhlý význam a dosah má otázka, již jsem v hovor uvedl netoliko po stránce finanční, tedy hospodářské, nýbrž i ve směru vychovatelském a společenském. Nejedná se jenom o uplatnění mínění tak zvaných „povolaných kruhů“, nýbrž jde o účelné otázky u nás dosud ledabylo vy-

řizované podle nálady chvílkové, jímž nahodilé třebas okolnosti a poměry daly moc do rukou neobmezenou, ale nedaly jim patřičnou znalost věci a zkušenosti, bez nichž těžko se obejde, kdož řešiti má záhady vychovatelské. V tomto směru bohužel neosvědčuje se starodávné přísloví: s úřadem se rodí rozum.

A proto je vítán každý projev z řad odborníků vyškolených, jímž v první řadě přísluší, aby ukázali správnou cestu, jež povede nás k cíli vytknutému: opatřiti poměrně mírným nákladem dokonalou výchovu a učbu všem těm dětem ubohým, jímž údělem jest hluchota ať vrozená, ať jiným způsobem způsobená, a z té pak se pramení jevy duševní i tělesné.

Neboť sebe lepší a dokonalejší soustava málo celku prospěje, na jednotlivce-li zůstane obmezená, nebude-li umožněno vyškoliti a vychovati dobře všechny děti hluchoněmé tak, aby samostatně se dovedly uživitii poctivě a dovedly se prospěšně uplatniti jako užiteční členové společnosti lidské.

Proto tolik záleží nám na správném řešení otázky: internát anebo externát a záslužno bude, když otevřeně názory a zkušenosti projeví všichni, kdož pracují na výchově hluchoněmých a tím k objasnění otázky spleťtí a nesnadné přispějí.

Z té příčiny v druhé části rozpravy zajisté časové, uvedu mínění ředitele ivančického ústavu p. Koláře, kterýž pustil se v tomto školním roce do praktického pokusu — po mém soudě cesta nejsprávnější — aby zjistil, jakých výsledků lze docíliti externátem. Zkušený tento vychovatel a učitel hluchoněmých ve své zprávě mezi jiným praví:

Oba způsoby vzdělání hluchoněmých — jak internáty tak externáty — mají své výhody i své vady. Proto zřizují se v době nejnovější ústavy systému smíšeného, v nichž malí, nedospělí chovanci, kteří se pro externát ještě nehodí, několik let zůstávají; když pak vzdělání postoupí a s lidmi dospělými dorozuměti se dovedou, dávání bývají z ústavu ven, do bytů soukromných. Způsob tento jest ode všech odborníků na slovo braných za nejlepší uznaný a podle něho zřízeny jsou všechny v poslední době založené ústavy. Také mor. zem. ústav pro hluchoněmé v Ivančicích počíná se takto přetvořovati a to z následujících důvodů:

1. Zůstávají-li hluchoněmí po celou dobu vyučování v ústavu, zvyknou si příliš na společnost sobě rovných nešťastníků, nepoznají předností a vad společenského života, do něhož se pak jenom nsnadno a po velikých i častých zklámáních vpravují.

2. I ta okolnost, že celé žití v ústavu jest pro každé dítě mnohem příjemnější a pohodlnější nežli mimo ústav, zdá se spíše vadou nežli předností internátu. Dítka, pokud žijí v ústavu, jsou pravidelně v poměrech mnohem výhodnějších nežli doma ve svých rodinách anebo v bytech, cítí se pak zklamány a jsou velice nespokojeny, když z ústavu do poměrů mnohem nepříznivějších se vracejí.

3. Příliš uzavřený, kasárnický život, jaký v každém internátě s větším počtem chovanců panuje, působí na povahu zejména starších již chovanců velice neblaze, nevede k samostatnosti, z dítek stávají

se neohrabané loutky, které přicházejí v životě veřejném i ve věcech nejjednodušších do rozpaků.

4. Zůstávají-li hluchoněmí po celou dobu vyučování v internátě, kdež po většině zase jenom s dětmi touže vadou stíženými obcují, zůstává i jejich řeč hlásková nedokonalou a na formy chudou. Nutné cvičení v řeči v době mimoškolní bývá tu zanedbáváno, neboť hluchoněmí, jsou-li mezi sebou, užívají vždy raději snadnější pro ně řeči známkové. Takovým způsobem přichází veliká část úmorné práce školské úplně na zmar.

5. Také dozor na dítky a mravní výchova jejich způsobuje v internátech obtíže nemalé. Dozorci a vychovatelé nemohou vždycky tak působiti, jak by toho povahy jednotlivých chovanců vyžadovaly. Jest to pak výchovou hromadnou, při níž nelze dbáti ani na nadání ani na chyby a náklonnosti jednotlivců. Internát i sebe lépe zařízený a vedený nenahradí nikdy dítěti rodinou výchovu, v níž jedině může býti chovanec nábožensko-mravně na řádného člena společnosti lidské vychován.

6. K tomu všemu jest výchova v internátech příliš drahá. Již zřízení velké budovy, jakou každý internát potřebuje, vyžaduje vždycky ohromného finančního nákladu.

Připočítá-li se pak každoroční vydání, která spojena jsou s vytápěním, čistěním, osvětlováním a udržováním tak veliké budovy, obdržíme obnos, který pak každého zaráží a z něhož dítky hluchoněmé nejen ničeho nemají, nýbrž jest jim vlastně jak v ohledu vychovávacím tak i vyučovacím na škodu. Nelze dále zapomenouti, že v internátech potřebí jest celá armáda dozorcího a služebného personálu, který zejména za nynějších poměrů vyžaduje velikého a trvalého vydání.

Z uvedených tuto důvodů učiněn byl při ústavu ivančickém pokus a počátkem školního roku 1909-10 dáno bylo 10 dospělejších chovanců do bytů soukromných ve městě. Zařízení toto až dosud velice se zamlouvá, neboť chovanci tito prospívají utěšeně jak duševně tak i tělesně.

Již při určování, kteří z chovanců mají býti dáni do externátu bylo znáti, že dítky považují život v ústavu za vězení, neboť všichni starší chovanci hlásili se a prosili, aby dáni byli do města na byt. Ti, kteří byli určeni, považovali a považují to dosud za veliké vyznamenání a žádný z nich za nic na světě nechtěl by se do internátu vrátiti, ačkoliv jsou nyní již plných 7 měsíců z ústavu.

Dozor na mravné chování jejich jest velice usnadněn, neboť bydlí po jednotlivém ve slušných rodinách. Dozírají na ně nejenom domácí, za ně zodpovědní dozorcové, nýbrž i ředitel a učitelé ústavu, kteří se občas osobně v jednotlivých bytech přesvědčují, jak se chovancům vede a jak se chovají.

Také pro vyučování má tento způsob umístění chovanců velmi dobrý vliv, neboť dítky nuceny jsou v rodinách lidí slyšících užívatí řeči hláskové, naučí se užívatí této řeči prakticky nejen z úmorných často cvičení školních. Ačkoli zařízení toto teprve od počátku školního roku trvá, lze již nyní pozorovati značný rozdíl mezi chovanci ve

městě bydlícími a mezi dětmi, které zůstaly v ústavu internovány. Venku bydlící chovanci přinášejí do školy jednotlivé výrazy a celá rčení, o kterých jejich spolužáci, v ústavu bydlící zdání nemají.

Než i tělesně prospívají žáci externí utěšeně. Jsou zdravého vze-
zření a po celou tu dobu žádný z nich nezastonal. Přispívá k tomu
rozmanitější strava, kterou externí chovanci v rodinách mohou mít
a mají, kdežto v ústavu vařiti se musí po kasárensku, ve velkém, dle
určitého, stále se opakujícího lístku jídelního. Nelze se pak diviti,
že v ústavu často strava i dobře upravená dětem nechutná a že se
tito určitým pokrmům rády vyhýbají.

I zevnějškem liší se naši externisté od chovanců internistů; při-
cházejí do školy vždy slušně ustrojeni a čisti. Dbají mnohem více
na slušný zevnějšek, neboť jsou nuceni vycházeti na ulici, kdežto
internisté, kteří stále jenom v domě se zdržují v tomto ohledě otupí.
Při tom mnohem více šatstva i prádla spotřebují, nežli jejich spolu-
žáci mimo ústav bydlící.

Z důvodů tuto uvedených doporučuje se, aby ústav v Ivančicích
přeměněn byl zvolna na ústav systému smíšeného, t. j. aby dívky
prvních čtyř tříd ponechány byly v ústavu, chovanci pak starší ze
všech čtyř tříd vyšších, aby dávaní byli do bytů soukromných ve městě.

Kdyby se způsob tento zavedl, bylo by možno v ivančickém
ústavu vzdělávati a vyučovati mnohem větší počet chovanců, nežli nyní
při tom samém počtu dozorcího a služebního personálu a při tom
samém počtu učitelských sil. Ušetřilo by se a počet chovanců dal by
se tak rozšířiti, že by zdejší ústav pro celou střední a západní Moravu
dostačil.

Nával, který do stávajících ústavů pro hluchoněmé každoročně
na počátku roku jest, vzniká z valé části také tím, že se o přijetí
hlásí mnoho dítek ne hluchých, nýbrž slabomyslných. Počet těchto
ubožáků jest tak značný a neštěstí jejich tak veliké a obtíže, jež
okolí svému způsobují, tak nesnesitelné, že bude nutno zřídit pro
ně ústav, kde by mohli býti ošetřováni. Duševní i tělesné nedostatky
těchto dítek jsou takového druhu, že mohou býti chovány jenom v
ústavech, v internátech. Kdyby se pro dívky slabomyslné zřídil po-
třebný útulek, posloužilo by se nejen těmto ubožákům, nýbrž uvolnilo
by se i ústavům pro hluchoněmé, kamž se slabomyslní následkem
nedostatku útulku jiného všemi možnými prostředky dostati chtějí.

Pro hluchoněmé na Moravě staví se právě třetí ústav ve Val.
Meziříčí, jehož stavba státi bude nejméně 1,000.000 K. Bylo by ovšem
na pováženou způsobiti financím zemským nové vydání stejného obnosu
stavbou nového velikého internátu pro dívky slabomyslné, které roz-
hodně jenom v internátě mohou býti chovány a jehož zřízení na
dlouhou dobu již odkládati se nedá.

Maně musí tu každému napadnouti, že by bylo praktičtější po-
stoupiti ve stavbě se nalézající ústav ve Val. Meziříčí, dětem slabo-
myslným a zřídit pro hluchoněmé externát v některém městě východní
Moravy.

Způsobem tímto ušetřila by země veliké tisíce, pomohlo by se
dětem slabomyslným a vzdělání dětí hluchoněmých bylo by tak nej-
lépe opatřeno.

Ústav pro hluchoněmé v Lipníku, následkem toho, že se ve městě nalézají dvě střední školy, nedá se ani na částečný externát přeměnit, neboť všechny slušnější byty zabrány jsou studujícími. V těchto poměrech nalézal by se i nový ústav pro hluchoněmé ve Val. Meziříčí, kde rovněž pro značné množství studující mládeže nedaly by se vhodné byty pro chovance hluchoněmé obstarati.

Z důvodů tuto uvedených navrhuje podepsané ředitelství následující úpravu vyučování a vzdělávání hluchoněmých dětí na Moravě:

Nový ve stavbě se nalézající ústav ve Val. Meziříčí přenechejž se dětem slabomyslným.

Místo tohoto ústavu nechť zřídí se nová budova externát — pro dívky hluchoněmé v některém městě východní Moravy. Stavba této školy nevyžadovala by zajisté více jak 100.000 K.

Ústav v Lipníku, nechť zůstane čistým internátem pro chovance prvních čtyř ročníků. Dívky čtyř ročníků vyšších nechť dávány jsou do externátu, jenž by se nově zřídil.

Ústav pro hluchoněmé v Ivančicích nechť přemění se na systém smíšený tím způsobem, že by chovanci I. IV. třídy ponechávání byli v ústavu, chovanci pak ostatních tříd vyšších, aby dávání byli do města do bytů soukromých.

Jsou tudíž i u nás dosud nabyté zkušenosti pro soustavu externí čili výchovu školsko-rodinnou velice příznivé a úplně odpovídají názorům, jež pisatel úvahy tlumočil ve školním odboře zem. sněmu, když navrhl a oddůvodňoval soustavu školsko-rodinnou pro výchovu hluchoněmých na Moravě.

Také v Německu dosavadní výsledky školsko-rodinné výchovy hluchoněmých či externáty se osvědčily a ujaly se všude. Tohož důkazem jest přehled oněch ústavů, jež by nám za vzor sloužiti mohly. Jeví se tam stav následující:

Provincie	Místo	Celkový počet chovanců	Z těch jest	
			v ústavě	v rodině
Prusko (provinc.)	Královec	155	—	155
	Röstel	94	—	94
	Tilsit	151	—	151
	Marienburg	160	—	160
	Schlochau	107	—	107
Pomořany	Köslin	69	—	69
	Štěstín	107	—	107
	Štralsund	25	—	25
Branibory	Berlín (město)	174	—	174
	Guben	106	70	36
	Wriezen	127	70	57
Slezsko	Vratislava	243	94	149

Provincie	Místo	Celkový počet chovanců	Z těch jest	
			v ústavě	v rodině
Sasko (provinc.)	Erfurt	85	15	70
	Halberstadt	90	22	68
	Halle	75	—	75
	Orsterburg	29	—	29
	Weissenfels	65	—	65
Hanoversko	Emden	37	—	37
	Hildesheim	105	28	77
	Osnabrück	53	—	53
	Stade	76	—	76
Vestfalsko	Büren	100	—	100
	Langenhorst	94	—	94
	Soest	142	23	119
Hessensko	Camberg	87	—	87
	Homberg	126	—	126
Porýnsko	Cáchy	79	—	79
	Brühl	81	—	81
	Elberfeld	76	—	76
	Essen	93	—	93
	Huttrop	76	75	1
	Kolín	89	—	89
	Neuwied	73	32	41

V Německu, jak výkaz svědčí, soustava školsko-rodinná či externát převládá, a výsledky nové soustavy se chválí. Z toho všeho lze souditi, že také u nás z důvodů finančních i vychovatelských by se měla dosud uplatněná soustava internátní zaměnit za soustavu školsko-rodinnou, jak doporučují také obě zde výňatkem uvedené zprávy. Mluví pro to, jak ohledy finanční, vlastně nutná úspornost hospodářská, tak i účelnost soustavy školskorodinné po stránce vychovatelské i vyučovatelské.

G. JEANJEAN.

Ref. V. Lankaš.

Nová paedagogie.

Amerika.¹⁾ V r. 1881, president university Claskovy ve Worceston, Stanley Hall zřídil prvou americkou laboratoř psychologie a r. 1887 publikoval American Journal of Psychology. Za internacio-

¹⁾ Údaje tu uvedené nemožno mi v místě, kde nejmenších pramenů není po ruce, ani kontrolovati, ani leckde doplniti; k informaci tento historický přehled, byť i neúplný, dostačí.

nální výstavy chigagské roku 1893 založili Hall a Tracy National Association for the study of children. Jejím orgánem je Paedagogical Seminary, jež byl stvořen k tomu, aby nové vymoženosti psychologie byly aplikovány na studium dítěte. National Association klade si za úlohu systematické šetření paedagogických problémů methodou dotazníkovou. Hnutí to šíří se rychle po různých amerických státech a různá provinciální sdružení v intencích jeho již pilně pracují.

Jako to je v Americe modou, chtěli i na tomto poli jednati rychle a domoci se i tu překvapujících úspěchův. Byly tudíž provedeny veliké ankety, někdy o věcech pranepatrných a malicherných, jako r. 1896 o pannách. Výsledek byl v pravdě prostřední. Psychologové se dozvěděli, že z 845 dětí 191 laskalo voskové panny, 163 papírové, 153 porcelánové, 144 z odpadků látky, 11 z papíroviny a 6 jen ze dřeva..

Tato zaujatost pro pedologia musila přirozeně vyvolati reakci. Dva přední psychologové university Harvardovy, Münsterberg a James snažili se připomenouti svým sourodákům správnější pochopení method; hlas jejich, zdá se, nebyl oslyšen.

Ze školy Worcesterské vyšla četná řada prací, jichž důležitost, bohužel, nerovná se jich rozsahu. Přece však bude dobře znáti krom velkého díla Baldwinova:¹⁾ Le Développement mental dans l'enfant et dans la race (přeloženo z angl. Marillierem) Barnesovu výbornou sbírku Studies in Education a některé z četných prací Hallových, jako Children's lies nebo Topical syllabi for child Study.

Latinská Amerika účastnila se rovněž hnutí. Mercaute, ředitel pedagog. sekce na universitě de la Plata napsal veliké dílo o rozvoji matematické schopnosti dítěte. V roce 1906 založil Archivos de Paedagogia y ciencias afines.

Anglie. Po chigagském kongressu, který sblížil anglické paedagogy s jich americkými kolegy, vidíme i v Anglii pedologické hnutí vyrůstati. Na popud Hallův, několik professorů-žen založilo v Londýně Child Study Association, jež organisuje sekce v Newcastlu, Manchesteru a jinde. V r. 1899 sdružení toto publikuje list The Paidologist, jež řídí Mary Louch a později Dr. Flecher Vlad. Nedlouho potom Dr. Warner, který konal šetření o duševním rozvoji londýnských žáků, založil Childhood Society. Obě uvedené společnosti splynuly v r. 1905. Podle americké metody organisovaly širé ankety. Než mimo krásné Sullovy Studie o dětství (r. 1895) paedagogická literatura anglická zůstala chuda.

Německo. Německo, klassická země nové psychologie, nesměla se opozditi v tomto hnutí. O znamenitém projevu Chrismanově z r. 1896 bylo tu již promluveno. Téhož roku Trüper, Koch a Ufer publikovali u Beyera v Langensalzu revui Kinderfehler, jež hleděla si zprvu jen dětí abnormálních a jež pak pod titulem Zeitschrift für Kinderforschung obírá se veškerou paedagogií. Tože nakladatelství vydalo sbírku menších pedologických děl: Beitrag zur Kinderforschung und Heilerziehung.

¹⁾ Publikuje filosofickou encyklopedii: Dictionary of philosophy and psychology.

1897 objevila se *Sammlung Schillerova, Zieglerova a Ziebenova*, sbírka to prací vztahujících se k paedagogické psychologii; 1899 *Zeitschrift für pädagogische Psychologie, Pathologie und Hygiene* (Berlín, H. Walther); 1900 *Brahmovy Pädagogisch-psychologische Studien*; konečně 1900 *Griesbachův Internation des Archiv für Schulhygiene* a výborná revue *Layova a Meumannova: Die experimentelle Pädagogik* (Lipsko, Otto Nemnich).

Z hlavních paedag. periodických listů psychologických zaznamenává Jeanjean: *Krepelinovy Psychologische Arbeiten*, *Ebbinghausův Zeitschrift für Psychologie und Physiologie der Sinnesorganes*, *Meumannův Archiv für gesammte Psychologie*, *Sternův a Lipmannův Zeitschrift für angewandte Psychologie*; listy tyto značně též přispívají ku pracím dětské psychologie a pedologie.

Verein für Kinderpsychologie byl založen v Berlíně r. 1899; obíral se značně otázkou chápavosti dětské. V témž městě odbyván byl r. 1906 kongress *für Kinderforschung und Jugendfürsorge*.

Pedologická produkce Německa je opravdu „kolosální“. Jeanjean spokojuje se citováním jen několika děl: *Groos: Spiele der Tiere* (1896); *Spiele des Menschen* (1899); *Seelenleben des Kindes* (1904); *Lay: Experimentelle Didaktik* (1903); *Meumann: Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik* (1907); *Skon: Kindersprache*; *Akey: Schulhygienische Untersuchungen*.

Rakousko. Tu zmiňuje se Jeanjean jen o *Österreichische Gesellschaft für Kindererforschung*, jež byla založena ve Vídni r. 1906 a *Ungarische Gesellschaft für Kindererforschung* v Pešti, která má i laboratoř pedologie. Z časopisů uveden je *Eos*, list obírající se dětmi abnormálními a *Vierteljahrschrift für körperliche Erziehung*, zasvěcený fysické kultuře.

Belgie. Pedologie začla tu býti pěstěna sice trochu opožděně, ale horlivost zanedbané mocně dohání. R. 1899 neúnavný badatel *Schuyten* založil v Antwerpách laboratoř pedologie. Četné jeho práce vycházejí ve flámském časopisu *Poedologisch Jaarboek* (referáty anglické, francouzské, německé). *Algemeen poedologisch Gezelschap* byla založena tamže r. 1902; má též svůj bulletin, vedený jen v nizozemštině. První laboratoř pedologie byla zřízena *Jonckheerem* r. 1905 v Brusellu; dvě jiné r. 1906 na školách v *Mous* a *Charleroi*. *Sl. Joteyko*, předsedkyně psychofysiologické laboratoře v Brusellu, převzala jich vedení. Brusell má též od r. 1906 *Société de pedotechnie*, jež vydává též svůj bulletin.

Z různých prací upozorňuje Jeanjean na práce *Demoora*, *Decrolyho*, *Leye*, *Jonckheera*, *Rouma* o dětech abnormálních a na bádání aplikované psychologie *Bierölieta* v *Gaud* a *Michotta* v *Lovani*.

Konečně vláda rozhodla v r. 1909 zbudování národního institutu pedologie, jehož vedení svěřeno prof. *Van Bierolietovi*.

Švýcarsko má dvě veliké paedagogické společnosti: *Schweizerische Gesellschaft für Schulgesundheitspflege*, jež

obírá se speciálně školským zdravotnictvím a vydává svůj „Jahrbuch“. Švýcarští vychovatelé zabývají se též mnoho dětmi abnormálními; každý druhý rok odbývají Konferenz für das Idiotenwesen, maličké to kongresy pro studium abnormálních dětí; vládou byla jim svěřena reorganisace speciálního vyučování opozděných. Druhá společnost „La société pédagogique genevoise“ zřídila na popud Dr. Clapareda, sekci pro psychologické studium dítěte; četné zajímavé práce jsou svědectvím o její zdárné práci.

Revue l'Éducateur řízená f. Guexem kloní se více a více k bádání psycho-paedagogickému.

Iniciativa tohoto hnutí vychází dozajista od Dr. Clapareda, ředitele psychologické laboratoře na ženevské universitě, jež od r. 1906 má i seminář paedagogické psychologie.

Pedologická literatura švýcarská není ještě velmi značná. Citovati možno dílo Dr. Vannoda o měření intelektuelní únavy žáků, antropometrická šetření lausanských žáků od Dr. Combeho, studie Boubierovy o dětských hrách, četná pozorování Lemaitrova, nebo i výsledky kolektivní ankety, předložené Claparadem učitelům románským a uveřejněné Ivanoffem pod názvem: Recherches experimentales sur le dessin des écoliers de la Suisse romande. Práce tyto vyšly po většině ve výborných Archives de psychologie pp. Flononoya a Claparèda. Za zmínku konečně stojí i pěkné dílo Claparèdovo: Psychologie de l'Enfant et Pédagogie expérimentale (2 vyd. Geneva).

Itálie. Italští psychologové se obírali obzvláště studiem dětí abnormálních. Jména de Sanctis, Ferreri, Ferrari a j. jsou známa všem specialistům na tomto poli.

Od několika roků i hnutí pedologické se vytváří. Ugo Pizzoli organisoval v Miláně Institut experimentální paedagogie, jehož orgánem je Bolletino dell' istituto di paedagogia sperimentale. Dr. Ferrari, ředitel E' istituto medico-paedagogico Emiliano (Bertalia, Bologne) vydává Rivista di Psicologia applicata alla Paedagogia ed alla Psicopatologia. Cresco od r. 1908 publikuje Rivista paedagogia. Konečně Rivista di Filosofia neo-scolastica P. Gemelliho přispěje asi též značně experimentální psychologii a paedagogii.

Z literatury možno citovati knihy Mossovy o únavě, Marooy, o pubertě, Pavly Lombrosovy o rozvoji dětství, Ricciho o umění u dětí a bádání Vitaliho. Stadi: antropologici in servizio della paedagogia.

Slovanské kraje. Nečajev, pilný badatel, řídí od r. 1900 v Petrohradě psychopedologický institut, jehož práce vycházejí ve zvláštním bulletinu. V Kiově pedologie je znamenitě zastoupena Sikorskym, jedním z předbojců hnutí, jehož studie o intelektuelní únavě školáků vyšla v Annales d'hygiène publique (Paris, 1879)

V ruském Polsku Wlad. David publikoval psychologické šetření o dítěti od prvního roku až k dvacátému. Provedl i mohutné ankety,

organisované dle metody dotazníkové. V jeho díle pokračují Laganuski a Esperlot.

Professor Georgov ve Sofii zavedl v Bulharsku psychopaedagogii a Srbsko od r. 1906 má Společnost pro psychologii dítěte, jejíž střediskem je Bělehrad.

Japonsko, nováček civilisace, má v Tokiu Společnost pedologie, založenou prof. Motorou, jež obývala již několik kongresův a vydává list: Jido Kenkyn.

Ve Francii nová paedagogie, připravená studiemi Taina, Eggera, Peréza, Compayréa, Queyrata, děkuje největší část svého rozvoje pracnému bádání Bineta, ředitele psychologické laboratoře na Sorboně. Binet publikoval četné a důležité práce ve svém *Anné psychologique*, založeném v r. 1894 a ve své *Bibliothèque de Psychologie et de Paedagogie*, jež čítá *la Fatigue intellectuelle* (Binet a Henri), *l'Ende experimentale de l'intelligence* (Binet) a *le Cours de psychologie experimentale* (Vauford). Od r. 1905 řídí Binet v jedné pařížské škole (36, rue Gremge-aux-Belles) školskou laboratoř pedologie, zřízenou s autorisací úřadu. Za spolupracovníctví Vaneye a Simona konají nová a originální šetření a zároveň zasvěcují se mladí učitelé do method nové paedagogie.

Binet je též činný president *Société libre pour l'étude psychologique*, založené 1900 Buissonem, jejíž výsledky a šetření vycházejí ve zvláštním bulletinu. Konečně 1903 ustavila se v Paříži *Ligue des medecins et des familles pour l'hygiène scolaire*. Presidentem je Dr. Mathieu; čtvrtletně vydává zprávu: *l'Hygiène scolaire*. Tato liga organisovala v Paříži dva kongresy, r. 1903 a 1905. Z jejího podnětu zbudovala se v paedagogickém museu laboratoř školské zdravovědy, jež určena je pro žáky vyšší normální školy.

Třeba upozorniti i na *l'Éducateur moderne*, jejíž redaktorem stal se v poslední době Compayré, a *Bibliothèque de psychologie experimentale* Dr. Toulouse a zvláště na svazek zasvěcený *Technique de psychologie experimentale*. *Journal de psychologie normale et pathologique* P. Janeta obsahuje několik dobrých studií a zvláště četné a zajímavé posudky. Konečně nemožno ignorovati práce Dr. Bournevilla o dětech abnormálních a pokus duševní orthopedie Dr. Berillona.

Pedologické hnutí francouzské roste den ze dne. Stolice paedagogické byly založeny v Paříži, Lille a Lyoně. Lyon buduje municipální laboratoř pedologie, svěřenou Nagracovi. Konečně nařízením ministerstva vyučování udílí se paedagogické vyučování studentům všech filosofických fakult.

Z tohoto stručného a velmi neúplného historického nástinu vidíme, že pedologické hnutí proniklo všechny kraje a všechna prostředí. Četné kongresy zabývají se jím rok co rok. Vzpomeňme aspoň některých: internacionální kongres školského zdravotnictví (Nyrenberk 1904, Londýn 1907, v Paříži letos); kongres výchovy rodinné (Lütich 1905, Milán 1906, v Brusellu letos); internacionální kongres pro kreslení (Paříž 1900, Bern 1904, Londýn 1908); a VI. internacionální kongres psychologie (Ženeva 1909).

Hnutí toho ignorovati tudíž nemožno, a pošetilo by bylo jeho důležitosti popírati. Problemy, jež klade a reformy, jichž se dovolává, vnucují se pozornosti vlád a důsledně i pozornosti veřejnosti.

(Pokrač.)

LEOPOLD BARTOŠ.

O reformě učebné osnovy školy obecné.

(Přednáška Leopolda Bartoše, učitele z Lipníka, promluvená na okresní konferenci učitelské v Hranicích dne 23. září 1909.)

Velectěné shromáždění!

Předně děkuji slavné c. k. okresní školní radě za projev vzácné důvěry, kterou spatřuji v tom, že pověřila mne úlohou, bych dnes podrobil kritice naše učebné osnovy a učinil návrh na jejich opravení.

Dává se mi tím příležitost, že mohu v tak vzácném shromáždění promluvit o věci velmi důležité, o něčem, co netýká se pouze jednotlivce, ale celého národa, resp. jeho základu, naší milé české mládeže. Za druhé doznávám, ač působím 15. rok, přece se cítím sláb k provedení této úlohy.

K této mé slabosti přistupuje nová okolnost. K práci, která by vyžadovala vlastně sil několika pracovníků a delší doby, byla mi poskytnuta k zpracování lhůta velmi krátká. Byl sice slavným správám škol rozeslán přípis, by písemným návrhem byly mi nápomocny. — Podobný návrh obdržel jsem jeden a to velmi slabý.

Následkem toho nemohl jsem důkladně úkol svůj zpracovati, nemohl jsem se zejména ohlédnouti po různých projevech, které přinesly o této věci referáty v různých učitelských listech, ba musel jsem téměř přímo na čisto svou úvahu psáti.

I prosím proto, za laskavé prominutí, pak-li práce má bude jeviti nedostatky. — Úkol můj zní: Podejte zprávu, jak by bylo třeba učebné osnovy pro školy obecné zrevidovati, aby vyhovovaly č a s o v é potřebě obyvatelstva.

Myslím, že mluvím všem ze srdce, když řeknu, že opravy osnov učebných jest nutně třeba.

Budou v letoším školním roce hned čtvrtstoletí staré. Mnoho stesků již na ně bylo učiněno. K tomu osnovy a celé zřízení středního školství podlehlo a podléhá stálým opravám. Tím více opravy žádá základ veškerého školství, první škola člověka — škola obecná.

Proto musíme s radostí vítati zprávu, že veleslavná c. k. zem. školní rada oprav učebné osnovy pro školy obecné se podjímá.

Co se vytyká nynějšími osnovám?

Osnovy neodpovídají duševní ani tělesné síle žákově. Obsahují učiva mnoho, téměř maximum učiva, které sotva s nejnadanějšími

žáky — a to ne vždy — možno se zdarem probrati. Vedou osnovy k přetěžování žáka, který v nejvyšším stupni musí tam, kde i němčina jest zavedena, týdně jen ve škole 31 hodin duševně pracovati. — Že tímto stálým vysedáváním ve škole i zdraví žáka jest ohroženo, vidno z toho, že skutkem velmi často stává se pořekadlo: „Bohatí vědomostmi, bohat i nemocemi, chud zdravím a tělesnou silou.“

Touto svojí bohatostí učiva stávají se osnovy trýzní učitele. Ten buď si hledí osnovy a pokulhává prospěch žáka, nebo si hledí prospěchu žáka a pokulhává za osnovou. V obou případech před úřadem se mu daří špatně. V případě prvním bude učitelem povrchním, v druhém případě učitelem lenivým. Aby ušel podobnému nařknutí, chápe se různých a různých formalit a praktik, kterými chce své práci dodati zevního lesku před úřadem i před veřejností.

Nesmíme se diviti, že dnes veřejný život jest samý formalismus, v němž různými papírovými chvalořečemi, umělými frázemi, různými oku i sluchu lahodícími projevy snažíme se sami před sebou i před veřejností zakryti vlastní své nedostatky. Lid již z mládí jest k tomu veden. Ti, kteří otěže jeho výchovy ať již na školách obecných nebo středních i vysokých mají v rukou, sami v lesklých formálnostech si libují. —

Proto zcela správně se osnovám dále vytýká, že učí mnohému nepotřebnému, že neodpovídají životním potřebám člověka, že vedou jen k naučení a ne k výchově. Učitel jest jimi nucen jen a jen stále učit, při čemž málo vychovává.

Čeho by se tedy mělo při sestavování nových osnov učebných šetřiti?

Při sestavování nových osnov budiž měřítkem žák schopnostmi slabší. — Dle něho říd se množství předepsaného učiva.

Takové osnovy poskytnou učiteli tu možnost, že bude moci vědomosti žákovy doplňovati poznatky se zřetelem k místním poměrům.

Osnovy buďtež provedeny podrobněji, podobně jako na středních školách. Učitelé buď ponechána volnost metody, ale podrobná osnova pro jednotlivé kategorie škol budiž všem závazná.

Tak nastane shoda v učitelské práci, tím budou i nedostatky, které při přechodu žáka v roce na jinou školu se jeví, vyrovnány. Vznikají různým rozvrhem učiva, na školách, jakož i nestejným postupem časovým v probírání.

Podrobnými osnovami ujednotí se práce učitelů na škole více-
třídní, podrobnými osnovami bude pomůženo i našemu učitelskému dorostu, který na počátku své učitelské činnosti často octne se v nesnázi nevěda, čemu vlastně v přidělené třídě by měl učit.

Dále jest žádoucí, by osnovy podávaly mládeži školní jen vědomosti pro život cenné, čili by vědomosti ve škole podávané odnášely se k životu, aby skutečně již škola obecná byla v malém školou života.

V tomto ohledu bude třeba při sestavování osnov velké opatrnosti, neboť tím, čemu na škole se mládež vyučuje, vtiskuje se ráz celému školství a se školstvím lidstvu. —

Jeden z loňských pánů řečníků končil svou přednášku výzvou: „Škola veď se duchem pokroku a staň se školou lidovou!“ — Nikdo sobě nemůže také nic lepšího od školy přát, než, by byla pokrokovou a lidovou. —

Však dovoltež, abych k tomu připojil malou poznámku o tom, kterak by se mělo pojímům lid a pokrok rozuměti. — Každý národ dá se spodobniti s ohromným vroucím kotlem, na jehož dně usazuje se jakási sedlina. Jsou to: zmařené existence, oběti nepravostí a naruživostí, nespokojenci, buřiči, nízcí, ba spíše žádni charakteri, egoisté, individua veškerého lidského rozumu a citu postrádající, duševní rozervanci, lidé, kteří nemají čeho ztratiti, kterým každý rozruch je vítaný, poněvadž jest jim pramenem kořisti, nebo alespoň pramenem hrubé, surové zábavy. Podobné sedliny jest v každém národě mnoho. Ba byly doby, jak dějiny dokazují, že tato sedlina tu v tom, tu v onom národě tak zmohutněla, že stala se příčinou ohromných převratů, které život dotýčného národa buď oslabily, nebo konec mu učinily.

My čtenáři dějin dáváme sobě různými stranníky namluviti o podobných hnutích v minulosti, že prý to lid promluvil. Takové massy lidu, byť členové jejich tonuli v bohatství nebo slávě, nejsou hodny slova lid, spíše přísluší jim název jiný.

Potřebám takového lidu nesmí sloužiti škola. Podobně nesmíme se domnívati, že škola bude lidovou, když služeb svých propůjčí jistě straně politické, která též tak ráda a to zvláště dnes dává sobě název lidová.

Službou prokazovanou takovým vrstvám lidu sila by vlastně škola z k á z u. Ona dopomohla by k tomu, že některá ze jmenovaných stran by zmohutněla, dodělala by se moci, panovačnosti. V témž okamžiku však strana ta, zavrhnuvši veškerou autoritu světskou i božskou, zvrhla by se v sprostou demagogii — tyranovládu. Jestliže podobná strana nazývá se stranou bojující za práva lidu, jest to drzou lží, neboť přihlédneme-li jen poněkud blíže k jejich zájmům, musíme uznati, že vlastně strana ta skutečně vzrůstá v tyrana lidu, že vrhá lid v otroctví, v jakém posud neúpěl, že ona posvátný pojem „lid“ znesvěcuje.

Slovem lid dlužno rozuměti bytosti, které zájem bližního kladou nad zájem svůj, které pečují nejen o hmotné, ale též o mravní povznesení a to nejen své, ale i bližního, které dovedou vůli svou podřídit u věcech dobra vůli vyšší, které snaží se celý svůj život uvésti do jediné harmonie, do souhlasu s nejvyšší pravdou, t. j. s B o h e m a z á k o n y J e h o.

Takový lid může býti zárukou dlouhého a zdravého života lidu, jen takový lid povznese a utuží lidskou společnost, jen takovému lidu má sloužiti škola.

Za tím účelem bude se škola snažiti, by cennými vědomostmi probudila v dítěti rozum, by vzbudila v něm touhu rozum tento prohlubovati. Zároveň však bude se snažiti i o prohloubení srdce dítěte. Obsáhlý rozum a prohloubené srdce zplodí u člověka mocnost, která stane se člověkovu vůdcem na cestě k pravé lidskosti vedoucí.

Srdce — jako zdroj citu a lásky nabádá k jednotě, rozum onu jednotu uskutečňuje, mravnost onu jednotu uceluje. Tak nastane jednota u jednotlivce i ve společnosti, čímž lid pravým lidem a společností pravou společností se stane.

Když tomuto bude škola hověti, pak stane se dílnou lidskosti a bude opravdu školou lidovou.

Dále pravil jsem, že škola musí býti pokrokovou!

Většina lidu žije nemyslí. Své síly vyplývá v boji existenčním a nezbyvá jí času na vážnější myšlenku. Tím se stává, že prostě přijímá to, co se jí podává. Jen tak mnohý důležitý projev ve snaze o povznesení lidstva v lidu se zvrhá.

Podobně zvrhlo se i heslo „P o k r o k!“

Nebudu dokazovati, co vše se dnes pokrokem míní. Poukáži jen, co by vlastně „p o k r o k“ býti měl.

Pokrokem jmenuje se všeobecný úspěch v technice, ve vědě a umění. Leč k pokroku nutně též náleží úspěch v chápání cíle člověka zde na zemi. Tento cíl zůstal doposud a zůstane i na dále člověkem neprozkoumán. Nikomu z lidí nepodaří se lépe tento cíl naznačiti, než jak stanoví jej naše náboženství — naše víra. Této víře podala se celá řada učenců, hlubokých myslitelů. Co zbývá nám — lidem prostým?

Z mnoha dokladů uvádím jen jeden a to výrok Viktora Huga. Pravil: „Věřím, hluboce věřím v lepší svět. Pro mne jest skutečnější, než bídna tato chimera, kterou nazýváme pozemským životem. Mám lepší tento svět stále před očima, věřím v něj s úplným přesvědčením. Po mnohých bojích, studiích, utrpeních a zkušenostech je tato víra nejvyšším přesvědčením mé duše. Chci tedy upřímně a rozhodně takové vyučování, které by mělo, za účel nebe a ne pouze zemi.“

Není jinak ani možno! My sami, jeden každý z nás zastavíme se přece někdy v denním běhu života u této myšlenky a přicházíme k podobnému vědomí, že člověk, ten vznešený tvor, nemůže býti zde jen pro zemi. Ovšem dlouho, nesetrváme u tohoto rozhodnutí, neboť všednost denního života, pak strach před uvědoměním naší vlastní malé mravní ceny nás od této, pro člověka tak důležité myšlenky odhání.

Až škola svým vedením dosáhne toho, že lid vedle úspěchu ve vědě, v technice a umění, bude také chápati svůj dvojitý úkol, dle něhož jest zde pro lidstvo, a pro sebe, za druhé pro bytost nejvyšší — pro Boha — a až lid v dosažení obou těchto úkolů bude se zdokonalovati, pak stane se škola místem pravého pokroku.

Přikročme teď k probírání osnovy jednotlivých předmětů.

Čtení na vyšším stupni jest vykázána týdně jedna hodina. Pro nacvičení hbitého, přízvučného, správného, krásného čtení jest to rozhodně málo. Nová čítanka obsahuje čítacího materiálu i pro dvě hodiny týdně. Přimlouval bych se dále, by žáci se cvičili též v předčítání. Čte-li žák, třeba i slabší čtenář, a ostatní v knize jej sledují, tu i při jeho chybách čtenému rozumějí.

Zcela jinak musí žák si počínati při předčítání, kdy žáci jej prostě poslouchají, mají-li tito jemu, t. j. čtenému rozuměti. Budiž sestaven

seznam vhodných, věku dětskému přiměřených knih, které škola bude chovati ve své knihovně za účelem cvičení žáků v předčítání.

Na každém stupni předpisuje osnova výklad slov a věcí. Nikde osnova neudává, by vedle výkladu slov a forem větných, byl rozbor článku veden tak, by žáku byla objasněna též ethická část článku. Já myslím, že v tom právě nejvíce spočívá vzdělávací úkol článků shrnutých v našich čítankách pod jménem: Čtení vzdělávací. Články v nových čítankách obsahují místy skutečně hluboké myšlenky. Lituji, že pro krátkost času nemohu na některý, zvláště v tom ohledu vynikající článek, poukázati.

Zcela správně shrnuje přítomná doba: mluvnici, pravopis a cvičení jazyková v jeden společný název: jazyk vyučovací. Těchto tří učebných předmětů nelze od sebe dělit; hodina mluvní jest zároveň hodinou slohu a pravopisu.

Ve příčině znalosti jazykové ukládá nynější osnova: Žáci naučte se rozumět, co jim jiní v mateřštině ústně nebo písemně popoví, a umějte se sami ústně i písemně, správně a plyně vyjadřovati.

Slavná konference! Řekněme upřímně, u kolika žáků opravdu tohoto cíle se doděláváme? Jak dlouho znalosti, z tohoto oboru pracně žákům vpravené, u něho potrvávají?

Příčin našeho nezdaru ovšem jest mnoho: špatná návštěva školy, malá píle se strany žáků, nestejná chápavost, chybná řeč v okolí žakově mimo školu, dialekty a p. Jednou z nejhlavnějších vad jest špatná cesta, kterou žáky k nacvičení správné mluvy, správné řeči vedeme.

Ovšem, že tuto cestu stanoví naše osnovy. Dle těchto má se žák naučiti znáti: podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso atd., pak podmět, přísudek, přívlastek atd., pak vzory skloňování, stupňování, časování a p. Toho všeho může se škola brilliantně dodělati a výsledkem vyučování zůstane přece - špatná, nesprávná řeč žakova. Může-li to, když žák pozná, že „vrba“ jest rodu ženského a „topol“ rodu mužského, nebo že „dub“ se sklání dle „strom a „strom“ dle „dub“ (oba vlastně se sklánějí dle větru), nebo když u slova „mluvíme“ spustí: 1. osoba, čísla množného, času přítomného, způsob oznamovací, rod činný atd., může-li toto míti za výsledek správnou mluvu žakovu? Rozhodně ne!

Jedině správnou cestou při vyučování jazykovému jsou praktická cvičení mluvní. Mluvení mohu se naučiti jen mluvením. Doporučoval bych, by veškeré vyučování jazykové dělo se na prvních třech stupních beze všech abstraktních pojmů: podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso, náměstka, rod, způsob oznamovací, čas přítomný, podmět, přísudek, a p. kromě pojmů nezbytně potřebných: věta, slovo, slabika, hláska, písmeno.

Vyučování na těchto stupních záleželo by ze samých mluvních praktických cviků, rozhovorů, které by měly za účel: 1. obohacovati slovní materiál žákův, a 2. vésti žáka k tomu, by slovům, větám, formám mluvním rozuměl a tak do mateřské mluvy vnikal.

Na vyšším stupni by vyučování dělo se stejnou cestou s požadavky většími, při čemž by se šetřilo více samostatnosti žakovy.

Až by žák význam slov a jeho forem, význam věty a jejich forem chápati dovedl, pak teprve (třeba až na 5. nebo 6. stupni) připojily by se známé gramatické názvy, (které pro vlastní řeč nemají žádného významu,) a gramatická znalost žáků by se uvedla v ladný přehled.

Látku k rozmlouvám dodávaly by čítanky, vhodná cvičení učitelem samým sestavená a na stupních nižších názorné vyučování, kterému věnovalo by se také potom více pozornosti, než za stávajícího rozdělení látky jest možno.

Takovým způsobem staly by se hodiny učení jazykového hodinami mluvnice, slohu i pravopisu, neboť část rozmluvy, po případě pozměněná rozmluva byly by vhodnou látkou pro pravopis.

Doufám, že by takto zmizel ten neutěšený zjev, že žák i ve vyšším stupni mluvě učitelově ba i své vlastní mluvě nerozumí. Dejme mu odpověď, kterou byl plyně pronesl napsati a zkomoleniny, kterých se v písmu dopustí, nás o tom přesvědčí.

Doufám dále, že tímto způsobem probudí se v žáku i mluvní cit, ba že získá i jeho dovednost ve čtení, neboť při zlepšené jazykové chápavosti, zvýší pozornost a bude správněji čísti.

Při té příležitosti přimlouvám se za to, by téměř každý článek po pojednání byl v hodině mluvnické i mluvnicky rozebrán.

Jednou z obtíží při vyučování mluvním jest dialekt — nářečí žáků. I tomu měla by škola věnovati pozornost a to za tím účelem, aby v lidu byl udržován.

Nemusím snad dokazovati význam toho. Pěstění jeho dělo by se tím způsobem, že by žáci obsah článku, nebo dané cvičení převáděli ve své nářečí nebo opáčně dané cvičení v jejich nářečí na jazyk spisovný.

Toto považoval jsem za nejdůležitější dnes uvésti. Rád bych, slavná konference, podal mnohem více poznatků, pokud se týče mého názoru o vyučování mateřskému jazyku, leč nemohu, jelikož nespadá to v můj referát.

Pak-li těchto několik suchých vět, které jsem byl pronesl, dojde laskavého souhlasu, bude to dostatečnou pro mne pobídkou, bych látku tu širě zpracoval a našim školským úřadům k posouzení předložil.

K písemným cvičením jazykovým (k úlohám) budiž volena látka z okolí žákova, jeho věku příbuzná.

Kladu velkou váhu na to, by žáci se hodně cvičili v sestavování osobních dopisů. Z listů jednacích snad postačí, probere-li se účet, kvitance a vzor žádosti, neboť všechny ostatní dějí se dnes v kancelářích notářských, advokátních nebo soudních.

Neméně důležitý předmět než jazyk vyučovací jsou počty.

Diviti se musíme, že počtům, které mají pro praktický život tak ohromnou cenu, u děvčat vyučuje se od 2. školního roku počínajíc, o jednu hodinu méně než u hochů. Kdo potřebuje dnes lépe uměti počítati než dívka, nastávající správkyně rodiny a domácího hospodářství?

Vzpomínám si na výrok jistého váženého člena stavu učitelského. Připravoval jsem totiž soukromně žákyni do III. třídy měšťan-

ské školy. Když před její zkouškou psal jsem panu řediteli dotýčného ústavu a v dopise jsem nařikal na její slabost v počtech, zaslal mi pan ředitel odpověď na lístku následujícího znění: Slabost v počítání jest slabou stránkou celého našeho národa, ale zvláště našich žen.

Maje na mysli zlepšení prospěchu naší mládeže v tomto předmětu, dovoluji si učiniti tyto návrhy na opravu osnovy:

1. Počet hodin početních u děvčat budiž stejný s počtem hodin u hochů.

2. Na prvním stupni budiž počítáno v oboru 10.

Varujme se počítati holými, nepojmenovanými čísly (tři a sedm jest deset)! Není pro žáka nic abstraktnějšího a bezcennějšího jako právě podobné příklady. Takové příklady buďtež zakázány též na stupni druhém a třetím.

3. Pro druhý stupeň jest počítání v oboru 100 mnoho. Stačilo by snad do 50, ne-li pouze do 20.

Naučilo-li by se dítě dobře počítati v oboru dvou prvních desítek, nebude mu další počítání činiti velkých obtíží.

4. Na třetím stupni budiž počítáno do 100, na čtvrtém a pátém do 1000, na dalších stupních přes 1000 po 1,000.000.

5. Pojmu zlomků desetinných má předcházeti pojem zlomků obecných, neboť zlomek desetinný jest vlastně zlomek obecný v jiné formě. — Zlomky desetinnými stačí začínati až na třech nejvyšších stupních a mělo by se jich užívati jen ku zrychlení písemného řešení tím, že číslo vícejmenné při písemném počítání žák rychle převede v číslo jednojmenné, desetinné. Jiného významu desetinné zlomky a čísla desetinná vůbec pro praktický život nemají.

6. Rozklad čísel v prvočinitele, hledání společné míry a násobku, nauka o občíslích, pak krkolomné příklady se zlomky obecnými buďtež z učiva školy obecné vypuštěny.

7. Poměrům budiž věnována pozornost, ale stávající trojčlenka buď nahrazena tak zvaným počtem závěrkovým.

8. S vyučováním měřictví mohlo by se započíti na pátém stupni probíráním základů o nejdůležitějších útvarech měřických. Jest toho na jmenovaném stupni třeba i při kreslení. Tím zbude na stupních vyšších více času ku řešení praktických úloh na vypočítávání ploch a těles.

Trojici hlavních učebných předmětů školy obecné doplňuje psaní, jinak též krasopis.

Pro tuto důležitou dovednost, školy obecné vyhrazena jest na posledních třech stupních pouze jedna hodina týdně, kdežto kreslení jsou vyhrazeny hodiny dvě až čtyři. Vzhledem k důležitosti obou těchto dovedností panuje tu nepoměr v počtu hodin těmto věnovaným.

Na nejvyšším stupni učte se žáci psáti dle lenochu a uplatňujte své krasopisné dovednosti na psaní praktických věcí jako: adres, dopisů, účtů, kvitancí, žádostí.

Z realií dovolil bych si nově stylisovati účel vyučování přírodopisu: Známost nejdůležitějších přírodnin ze tří říší se zřete-

lem na účelné jich zařízení a význam jejich pro přírodu vůbec a pro člověka zvláště. Poučení o lidském těle, pravidla ze zdravotvědy.

Směr učiva dějepisného měl by se změnit tak, že by dějepis přestal býti snůškou jmén panovníků a různých válek, ale více mělo by býti všimáno dob míru a života lidu v těchto dobách. Žáci ať odnášejí si ze školy obecné vedle přehledu dějin vlasti známost národních pověstí a přehled kulturně důležitých událostí věku dětskému přiměřených. Učivo tohoto předmětu budiž žákům podáváno bez jakéhokoliv politického přibarvení časového.

Učivem zeměpisným začíná se na třetím stupni školy obecné. Žádá se: místo školní, okolí, okres, nejdůležitější základní pojmy zeměpisné a čtení mapy. Souhlasím, by s učivem zeměpisným začínalo se na třetím stupni. Myslím však, že osnova udává učiva příliš mnoho. Učivo zeměpisné mohlo by tu zabírat pouze: místo školní, domov a nejbližší okolí domova. Okolí domova mělo by se pozorovati na vycházkách, kde by učitel z vlastního názoru žáků vysvětloval těmto základním pojmy zeměpisné. Probírání okresu a hejtmanství jest žákům dosti nesnadné, není-li po ruce dostatečně veliká plastická mapa. Podobně i čtení mapy může sečkat do čtvrtého stupně školy obecné. Umění čísti mapu jest veliký požadavek kladený školou osmiletému nebo devítiletému dítěti.

K silozpytnému učivu nenamítám ničeho.

Musím se však zmíniti o něčem jiném. Osnovy žádají, by realii učilo se s použitím čítanky. Toto jde velmi těžko. Některé články vůbec jsou bezcenné, jiné docela duchu dětskému nevhodné, jelikož obsahem svým hodí se spíše do učebnic pro střední školy. Víím, že mnohý učitel při přípravě na článek z realii musí sáhnouti často po Ottově „Naučném Slovníku“ nebo po Palackého „Dějínách“ nebo po nějaké moc důkladné jiné vědecké knize, aby obsah článku vhodně dovedl žákům objasniti. Náprava v tom - bohužel velmi brzy po vydání nových čítanek - je nutná, jakož i v tom, aby čítanky hověly více poměrům naší vlasti Moravy.

Z osnovy zpěvu budiž na 3., 4. a 5. stupni vynechána znalost not. Tato budiž položena na 6., 7. a 8., stupeň školy obecné, kdež by vedle zpěvu dle sluchu byly též probírány ukázky zpěvu notového.

Na opravách vyučování tělocviku a kreslení již delší čas se pracuje, proto nečiním žádných návrhů, kromě poznámky, by při vyučování kreslení dle nových směrů přestalo se hleděti na žáky jako na rozené talenty malířského umění, kteří mají sami díla v duchu dětském tvořiti.

Dítě i v tomto předmětu zůstává přece jen žákem, který učitelova vedení i jeho pomoci a rady nezbytně potřebuje.

Podobně nemohu se zmiňovati o reformě učiva z ručních ženských prací. To ponechávám našim spanilomyslným odbornicím.

Na konec zbývá mi ještě promluvití něco, kterak odčiniti výtku osnovám činěnou, že mají na zřeteli jen vyučování a ne také vychovávání žactva. Výtka tato je oprávněna. Člověk potřebuje obé. Zle jest, nedostává-li se mu vzdělání, ale mnohem hůře jest, nedostává-li se mu řádného vychování. V takovém případě pozbývá i vědecké vzdě-

lání ceny, jelikož v očích takového člověka se zvrhá buď na zdroj příjmu, nebo stává se mu zevním leskem, pod nímž tone duše v hrubostech.

Oba tyto smutné zjevy jsou dnes ve veřejném životě hojné. Studuje se ne tak z potřeby duševní, ale více z potřeby žaludkové. Bohužel vidno to na mnohých členech našeho stavu. Dosáhnou místa, nedělají nic, sotva že za týden přečtou svůj „Věstník“.

Dnes dále volá se po vzdělání ne tak pro jeho ohromnou cenu, ale více z mody. Proto také vzdělání našeho národa není ani dost málo takové, jakým se chlubíme. Obyčejně denní listy svými pestrými články dodělají to, co nám chybí.

Pěkných slov jest všude plno, ale ideály přece scházejí; schází i výchova k těmto ideálům.

Byl to odborný učitel Sedláček, který před několika roky zde s tohoto místa dokazoval slova: „Výchova drž se mezi realismem a idealismem.“ Dnes mladá generace učitelská jest čistě realistická a ideálům se směje. Já však, užívaje slov Dra. Förstra, pravím: „Jako ten, kdo si chce vnější přírodu technicky podrobiti, potřebuje k tomu přísné, čisté matematiky, tak ten, kdo lidské tělo duchu chce podřídit, kdo chce vyvolati vůli k mravnímu zdokonalení směřující, kdo v pravdě chce vychovávat, ten potřebuje k tomu přísných ideálů, které mu pomohou duševní podstatu z tělesné jasně povznést.“ Proto návrat k ideálům jest nutný. Chyba již se stala. Chybění jest lidské, chybu napravití jest mužné.

Návrat k ideálům, na kterých pravá lidskost spočívá, musí v první řadě učiniti škola.

Dojítí můžeme k ní jedině cestou, kterou nám dosud zlatou šňůrou svých zásad značí náš arcíučitel Komenský.

Myslím, že nemusím zde dokazovati, že byl mužem hluboce vzdělaným, ale též mužem hluboce zbožným. Žádá, by veškeré vedení a vyučování dítěte bylo prodchnuto duchem náboženským.

Toto potvrzují i jiní myslitelé svými výroky. Washington praví: „Chraňte se připustiti, že je možná mravnost bez náboženství! Mravnost národa nelze si mysliti bez základů náboženských.“

Wolter praví: „Jsme děti, které chtějí choditi bez jakékoliv podpory; kráčíme, padneme a víra nás opět pozdvihuje.“

Francouzský časopis „Temps“ napsal: „Nám podařilo se osvoboditi národní vychování z dozoru církve, ale dobyli jsme toho úspěchu tím, že jsme zrevoltovali navzájem proti sobě všechny mravní síly, jichž rovnováha i součinnost jsou nezbytny k vychování dítěte a k zachování zdraví společenského organismu. Vojna školy proti náboženství končí tím, že ubíjí se mravnost.“

Prosím, neračte si nikdo mysliti, že mluvím pro obnovení dozoru církve ke škole.

Přimlouvám se jen o zastavení nezdravého boje vedeného dnes z řad našich.

Náboženství budiž jako nutný vyučovací předmět ponechán. Jen žádejme o úpravu jeho učiva.

Myslím, že i systém národní výchovy, nespočívající na základech náboženství, způsobí mnohem více škody státu a vlasti nežli církvi.

Končím s vřelým přáním, by nové osnovy kladly důraz na nábožensko-mravní výchovu žactva, by zavedením těchto vešel do našich škol nový duch, který by přivodil zdravou potravu duši naší milé mládeže a to nejen po stránce rozumové, ale i po stránce citové.

Dr. OTAKAR TAUBER.

O výchově rodinné.

(Pokračování.)

Zdrojem zdárné výchovy je náboženství, ale hlavní pákou výchovy je příklad rodičů. Rodiče musejí míti vznešený pojem o důstojnosti a cíli manželství. Není třeba, by rodiče moc knih o vychovatelství přečetli, ale život jejich musí býti otevřenou knihou dobra a zbožnosti. Vliv jejich na děti bude potud zasahovat, na kolik sebe ovládnou. Kdo je pánem náruživosti, dovede býti i sluhou povinnosti. Tak svět světlo rodičů před dětmi, by viděly skutky jejich dobré! Slovo nahne, příklad táhne. Rodiče se mnohému naučí ve škole života a dle toho pak mohou vésti děti.

Samým bitím se vše nespraví; rodiče mohou býti rázní, ale ne prudcí.

Kdysi vsadil se kozel a červ, kdo z nich dříve prorazí vrata. Kozel prudce vrazil na vrata a rozbil si roh; červ hlodal, hlodal, až vrata provrtal. Julius Caesar znaje, že je náhlý, vždy, když se rozčilil, počítal do dvaceti; zatím se uklidnil a pak nevykonal něco, co by jej mrzelo.

„Blahoslaveni tiší, neboť oni zemí vládnouti budou!“

Zvláště nejvýš opatrní nechť jsou rodiče a starší lidé na řeči! Jiskra často způsobí veliký požár a často jedno špatné slovo způsobí spoustu zla. Dobrý strom, dobré ovoce nese. Matka jsoucí ve stavu požehnaném nechť je klidna duševně!.

Četl jsem, že za revoluce francouzské ženy těhotné, jsouce stále rozčileny, zplodily děti — šílence. Když jdou rodiče ke sv. zpovědi, mají se vždy zpytovat, zda plnili povinnosti své vůči dětem. Bůh tresce rodiče v dětech. Tak řekl Noe Chámovi: „Zlořečený budiž Chanaan, syn Chámův; služebník služebníků bude bratřím svým, ale požehnaný Bůh Semův; budiž Chanaan služebníkem jeho!“

Kéž každý otec a matka děti své milují a jim žehnají! Nikdy nemají příbuzní, jak se stává, děti štváti proti macoše! Může býti též hodná.

Matka má býti magnetem srdcí a hvězdou očí. Pohled matky má dítě osvitit k dobrému a k jejímu srdci děti se mají tulit a býti přitahovány.

Ludvík burgundský, vnuk Ludvíka XIV., jednou těžce urazil svého vychovatele Fenelona. Fenelon přestal s Ludvíkem mluvit a odešel; časně ráno na druhý den šel k chovanci svému, který se zatím ze svéhlavosti vyspal, vážně ale důtklivě mu řekl, co včera učinil a učení mu vypověděl. Ludvík byl lítostí uchvácen, plakal a na kolenou prosil, aby jej Fenelon dále vyučoval; pak ani jednou se vůči němu neprovinil. Vážný klid Fenelonův jej odzbrojil a překonal. Vážná slova působí neodolatelně.

Krásně píše na př. cestovatel Sven Hedin na konci své knihy dětem: „Učte se strádati; osud vlasti, ve vašich rukou; přítomnost nesmí vám sloužiti za vzor, je v mnohém ohledu špatna; čekejte více od budoucnosti!“

Rodiče musejí sami napřed choditi do školy k Pánu Ježíši a tu se učit trpělivosti, oddanosti a zároveň ze Srdce božského čerpati sílu.

Kde není víry a lásky, je život ovšem nesnesitelný. Jak děti upozorují, že rodiče neplní zákon Boží, sami nezachovávají půst, nepřemáhají své vášně, -- zvrhnou se. Děti pustnou a proto kdo dobrý, pomoz! Proč si rodiče, když si nevědí rady s dětmi, nezajdou do chrámu Páně si postěžovat Tomu, jenž řekl: „Pojďte ke Mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste!“ Denně ráno každý vychovatel by měl prositi: „Bože, dej mi dnes trpělivost se sebou a s dětmi!“ Velké moderní zlo je, když otec odchází do Ameriky a nechá doma matku s několika dětmi; poznat to ihned ve škole. Matka si neví poradit a děti rostou ve zbujníky. Buď ať nejde do Ameriky nikdo, anebo všickni, rodiče i děti! S výchovou třeba začít vážně hned u dítěte prvorozeného. U jedináčků se nejvíce chybuje, ač právě u nich by mohla býti výchova nejlepší, kdyby byli rodiče vedeni moudrou láskou. Jak se prohřešují rodiče, popouzejí děti ke hněvu, když jim vady tělesné vytýkají!

Matka velkého básníka Byrona vyčítala synu jeho chybnou nohu; Byron se stal chmurným zoufalcem a toulal se světem. Mají snad býti děti hromosvodem špatné nálady vychovatelů?! Nač plameny, když stačí světlo. Jsouce proniknuti láskou k dobru, budeme dobro i budit u dětí. Třeba vůbec více dbáti stránky pozitivní (kladné), totiž pěstiti dobro, než záporné, totiž záští zla a zlo zmizí.

Bůh není příčinou zla a není tudíž povinen zlo ze světa odstraniti.

Máme prostředky, bychom mohli býti dobrými. Kéž bychom jen každé příležitosti k dobru využítkovali! Nesmrtelná duše dítěte musí býti živena myšlenkami věčnými. Nekonečno dole musí se spojit s Nekonečnem nahoře.

Nedejme se másti; s námi přece jen stejně smýšlí duchové nejlepší. Zvítězí na konec zdravý rozum a zdravý smysl a proto byť celý svět se rouhal, ty: „Nevezmeš jména Božího nadarmo!“

Rodiče musejí přihlížeti k cíli poslednímu: spasit duši svou a duši dítěte. Nestačí tedy, by děti věděly, že nebe je, nýbrž třeba je do nebe přivést. Nestačí, by děti věděly, že Bůh je, nýbrž aby se Bohu staly podobnými. Takovými se stanou, když si zachovají křestní nevinnost, když budou vlastnosti Boží nápodobit, když budou vědět,

že Bůh jejich duši požádá jednou, když budou před hříchem prchat jako před uštknutím hada, a přijímati často, hodně svaté svátosti a to někdy dobrovolně.

Dítě se musí záhy v dobru cvičit. Třeba mu dávatí výstrahy, upozorňovati je na zlé následky hříchů, jak Bůh zlé tresce, dobré odměňuje. Dějepis a denní život skytá stále dosti příkladů. Rozum dětí musí býti poučován, aby snad se nesplnilo o rodičích, co děl Jeremiáš prorok 4⁴: „Maličci žádali chleba a nebyl, kdo by lámal jim.“

Rodičové, vypyte se dětí, o čem bylo kázání, křesť. cvičení, o čem byla exhorta, veďtež je k jesličkám, buďte v dětech svědomí!

Všem vychovatelům, kněžím, učitelům, rodičům volám: „Probouzejte v dětech svědomí!“ Bezúhonnost je lepší než vědomosti. Vzdor musí býti zlomen hned z počátku. Nesmí se trpět, aby děti pysky odouvaly. Stále musejí býti děti něčím zaměstnány.

Soulad barev na křídlech motýla poučuje nás o Boží moudrosti, světýlka na nebi o Jeho moci, trojlístek v Nejsv. Trojici. Přírodou vedme děti k Bohu! Jiránek dí: „Vracíme se k přírodě, nápodobujíce Boha, Mistra mistrů; každá pravda ať v počtech, ať v náboženství, ať v přírodě vede k Bohu.“

Aby však dítě bylo spaseno, nestačí jen Boha znáti, nýbrž Bohu milým býti a ctnostmi svou duši ozdobiti, zvykat pracovitosti, skromnosti, lásce, soustrasti a souslasi, pravdomluvnosti, čistotě, poctivosti, tichosti. Překážkami vůle sílí. Bojácnost musí ustoupiti smělosti, statečnosti. Bojácný hoch na př. se strachuje před příkopkou. Ať jen přeskočí! Děti ovšem, třeba bráti jak jsou. V přírodě jsou různé druhy: želvy, skřivani. Tak jsou i děti povahou zdlouhavé, čilé.

Dítěti musí býti vštípen názor, že píle je základ štěstí. Angličané říkají: „Nadání je píle.“ Čilost dítěte se cvičí i hrou; proto hračky mají býti účelny. Skládací hračky jsou nejvhodnější. Starší sourozenci, ať s menšími opakují učivo, jim vysvětlují a se otazují. Nyní ve škole jen rozum se cvičí a děti hrubnou, hrají o peníze, lžou, bijí se, klnou.

Život je boj a na ten musí děti býti vyzbrojeny cvikem vůle a nadšením pro vše pravdivé, dobré a krásné. Pohnutky k pracovitosti čerpejme z víry. Řemež dítku: Musíš pracovati, Bůh to chce a proto s chutí do toho, půl díla hotovo! Pošetilý je, když otec nabádá synka: „Uč se; budeš-li umět, dostaneš kolo.“ Učiti se třeba, protože je to povinnost a že je to účel života. Mladí ležáci, staří žebráci. Komu se nelení, tomu se zelení. Bez práce nejsou koláče.

Včela, mravenec jsou dítku vzorem. Asijský dobyvatel Timur byv poražen, ve sluji pozoroval mravence vlekoucího vajíčko větší sebe. Devětašedesátkrát s ním spadl, ale vždy se vzchopil, a po sedmdesáté je dovlekl k cíli. Ježíš Kristus třikrát spadl s křížem, ale vždy se vzchopil, až dílo spásy dokonal. Ať pomáhají děti v zahradě, děvčata v kuchyni, ať zametou dvůr, před domem v sobotu a zvykají strádání, ať se děje co děje! Vrtochy pryč!

Učit se má dítě svědomitě a úlohy pracovati důkladně! Dítě vždy řekne: již umím vše. Přesvědčte se: „dej sem knihu, říkej, ukaž

úlohu!“ Pořádek býti musí! Nenechte děti dlouho vyspávat; tím ztrácejí paměť.

President republiky Equador, Gorkia Moreno, byl jako hoch bázliv. Otec jej za bouře, když blesky bily, zavřel na balkon. Mareno otužil a probil se nejednou jako president za revoluce sečí útočníků srdnatě.

Síla vůle však hlavně spočívá v přemožení sebe a v sebezáporu. Hoch přišel domů s bekem, že mu jiný nabil. Otec na to: „Ty se's dal? Měl's mu také nabit.“ Ukázka výchovy špatná.

Jiný hoch přišel domů a vykládal, jak oplatil facku. Otec neřikal nic, vzal bibli a přečetl synkovi, jak sluha udeřil Ježíše před Annášem do tváře. Ježíš odpověděl: „Mluvil-li jsem něco zlého, pověz mi; když jsem nic zlého nemluvil, proč mě biješ?“

Toť ukázka dobré výchovy. Dítě přijde ze školy domů a naříká: ten dostal odměnu, ta byla pochválena, já nic. Rozumný otec řekne: „Ty bys chtěl za vše hned odměnu? Konej dobře, je to tvá povinnost, Bůh to ví; hled' se jiným vyrovnat a je předstihnout!“

Matka volá děvčici z návsí, marně. Konečně užije prostředku dle domněnky své neúčinnějšího a dí: „Pojd' honem dom, nebo ti vyližou hrnek s trnkama!“ Děvče: „Nech si; ,šak mně můžete urýpnout z hrnce.“ Domů nic. Dítě je rodičů poslechnout povinno na slovo, ne slevou úcty.

Velmi dítěti svědčí skromnost. K čemu školačky mají mít zlaté prstýnky? Jaký to má účel? Děvčata se fintí, chlapani otrhanci. Pýchá předchází pád. Lepší ctnost nežli čest.

Rodiče nemají se před dětmi chlubit bohatstvím; dítě nemá ani vědět, že co má, by se nevynášelo nebo nezlenošilo. Když se dítě něčím chlubí, rcete mu: „Co máš, vše je od Boha.“

Někdo vás navštíví a ptá se jak zvykem na děti: jsou hodny? Nechvalte je moc, ale třeba řekněte: „Kéž by byly vždy hodné, nebo, kéž by byly ještě lepší, kéž by pokračovaly!“

Když přijde dítě ze školy, ať křesťansky pozdraví a ruku políbí, před spaním ať dá „dobrou noc“, odcházejíc do školy, ať řekne, s Pánem Bohem (ne jak již děti po dospělých navykají: s Bohem).

(Pokračování.)

Výchova tělesná a hygiena.

Školní lékaři na rakouských školách. Nařízením ministra vyučování bude služba školních lékařů počínaje 1. prosincem t. r. nyní zavedena též na školách rakouských, a to zatím na státních ústavech

ku vzdělání učitelů. Tyto ústavy byly zvoleny proto, poněvadž na nich už nyní působí graduovaní lékaři jakožto docenti tělovědy a školního zdravotnictví, kteří tudíž mohou převzít též službu školních lékařů. Též následkem spojení škol obecných (cvičných) a částečně též mateřských škol s ústavy ku vzdělání učitelů jest dána možnost vykonávati službu školních lékařů u žáků a chovanců nejrůznějšího věku. Pro příští činnost školních lékařů byla vydána velmi obšírná instrukce. Ukládá jim za povinnost prohlížeti mládež školy mateřské, cvičné i ústavu učitelského a to pokud možno ve srozumění s rodiči a uveřejňuje také pro zápis výsledky prohlídky, jakož i pro oznámení rodičům podrobně vypravené vzorkové listiny.

Lékaři na pokračovacích školách. Pozoruhodný krok učinilo ministerstvo veřejných prací výnosem, jímž zavádí se lékařská služba na pokračovacích školách průmyslových. Prozatím ustanoveni na zkoušku lékaři na 26 pokračovacích školách vídeňských a sice na 22 chlapeckých a na 4 dívčích. Lékař prohlédne zdravotní stav veškerých žáků při vstoupení do učení a do školy se zvláštním zřetelem k tomu, hodí-li se ku zvolenému povolání. Taktéž po ukončení. Rovněž po vystoupení ze školy a z učení prohlédne lékař učenika, aby ještě jednou poskytl mu a rodičům jeho příležitost přesvědčiti se, zdali zvolené povolání odpovídá tělesným i duševním vlastnostem hochovým. Avšak tím úkol školního lékaře vyčerpán není. On má vyučovati žáky zdravotně a vyučování rozděleno jest ve 2 skupiny: Prvá skupina určena jest pro veškeré pokračovací školy vůbec a obsahuje nauky o významu těla a kůže, čistoty těla a ochraně před nákazou a nakažlivými nemocemi, o pěstění úst a zubů, o dýchání, prachu, špatném vzduchu, tuberkulóse, o chorobách srdce, o významu požívání tabáku, lihovin a kávy, o výživě dělníka, o špatných následcích nestřídmosti a nedostatečné výživy, zkažené stravy, o nemocech ledvin, o únavě, otupělosti a opilství jakožto příčinách úrazu, o významu spánku a špatných následcích nočního hýření, o pěstění a šetření čidel, o svalstvu a jeho funkcích, o špatném držení těla, o domácí práci a sportu, o první pomoci, ošetřování nemocných, o mastičkářství a blahodárném významu ochranných zákonů dělnických. Druhá skupina vyučovacích předmětů vztahuje se na choroby jednotlivých povolání a těmto bude vyučováno na školách odborných se zvláštním zřením k povolání žáků. Na pokračovacích školách pro učenice pověřeny lékařskou službou praktické lékařky. Organizace a správa lékařské služby na pokračovacích školách vídeňských svěřena zemskému zdravotnímu inspektorovi dru. M. Wintrovi.

— m — **Kopaná na školách zapovězena — v Americe!** Svobodná Amerika zahájila boj proti footballu na školách. Nejvyšší školní úřad v New-Yorku zakázal od 1. ledna 1910 kopanou na školách. Důvod k tomu byla prý surovost, s níž sport tento v Americe se provádí a četné co rok se opakující nehody.

— z — **Hygiena dlouhého žití.** Francouzský lékař Javal požádal několik stoletých starců, by udali mu způsob svého dosavadního života. Asi 50 starců poslalo mu odpověď, jež obsahovala celkem toto: Strava prostá a dostatečná, hlavně rostlinná; většina starců nepožívala alkoholu, jenom několik jich pilo víno. Vždy byli teple oblečení, nekouřili. Podivno je, že všichni byli milovníci pamlsků, zvláště cukrovinek.

Konečně všichni bez výjimky po celý život vystříhali se pokud možno všelikého rozčilení.

Proti nemoci **kornatění tepen** (arteriosklerose) doporučuje lékař meranský dr. Lustig hojně požívat ovoce, za to zavrhuje léčení mlékem a při pití vod minerálních radí k největší opatrnosti. Hojným požíváním ovoce rozumí se denní spotřeba 1—2 kilogramů, zejména jablek; teprv toto množství je s to, aby odstranilo první příznaky arteriosklerosy a zamezilo její propuknutí i další postup. —g.

Přibývání **zánětů slepého střeva**, nemoci velmi často končící smrtí, vysvětluje se nejnověji — přibýváním konzumem masa. V poslední době uveřejněny o tom některé velmi přesvědčivé práce. V Mesopotamii shledány mezi 6800 nemocnými jen dva případy této nemoci; u Turků, žijících skoro úplně vegetariánsky, nemoc tato takřka se neobjevuje. V německém území Afriky domorodci žijící bez masité stravy nikdy nejsou zánětem slepého střeva stíženi, za to však podléhají mu často tamní Evropané, žijící se mnoho masem. Ve Španělsku ukazuje se nemoc jen ve větších městech, zejména v Madridě, na venku však, kde lid žije o stravě rostlinné a ovocné, nevyskytá se naprosto. —g.

Přírodní vědy.

Americký hvězdář o Martu. Z Nov. Yorku se oznamuje, že prof. Lovell, ředitel flagstaffské observatoře v Arizoně, právě zpozoroval dokončení velkého průplavu na Martu. Průplav je 1000 mil dlouhý a probíhá od tak zv. krajiny syrtis major, která je považována za úrodnou zem, velkou rovinou Lybií k jihozápadu. Prof. Lovell fotografoval průplav, když se plnil vodou. Mezi měsíci květnem a zářím stala se náhle z pustých dříve pustin krajina velice úrodná. Dle prof. Lovella není pochyby o tom, že průplav je uměle zhotoven a že Mars je obydlen. Americký hvězdář prof. Burnham zkoušel Lovellovy fotografie a myslí, že jsou velmi důležité a dávají skvělé svědectví o tom, že Mars obýván je intelligentními tvory. K objevu Lovellovu podotýká ředitel Archenhold z hvězdárny treptovské u Berlína: Že byl průplav teprve nyní objeven, není ještě nezvratným proto, že by před tím nebyl existoval. Závěr, který učinil americký učenec o obývání Martu, není možno s takovou jistotou činit.

Sníh na Martu. Ředitel petrohradské hvězdárny sděluje lidem, že na Martu sněží, což lze astronomickými přístroji zcela určitě konstatovati. Zvláště prý se mu podařilo přesně zjistit, že se na Martu nalézají na 65. stupni šířky a 100—190. st. délky 2 rozsáhlá sněhová pole.

Vidění do dálky u telefonu. Z La Rochelle ve Francii se oznamuje, že fysiku Rignonymu a řediteli laboratoří Fournierovi podařilo se vynaléztí přístroj, jenž umožňuje viděti osobu, se kterou v dálce po telefonu se hovoří. Objevitelé nazvali svůj vynález „television“ a činí s ním denně zdařilé pokusy.

Pokusy s bezdrátovým telefonem konají se v Paříži na podnět francouzské vlády. Použito k tomu telefonního systému amerického vynálezce De Foresta. Zdaří-li se, bude to mít ohromný význam pro

obchod a také válečné lodě. Časopis „Dailly Mai“ píše, že pak by bylo možno, aby každý domluvil se na př. s Eiffelovy věže v Paříži s mluvícím, který by stál na nejvyšší budově v Now. Yorku „Mutual Life“ ve vzdálenosti 3500 angl. mil. Hovor přenášející elektromagnetické vzduchové vlny vyvozují se zvláště sestrojenou obloukovou lampou a pronikají prostorem velikou rychlostí 186.000 angl. mil. za vteřinu. Dynamoelektrický stroj, postavený pro pokusy na Eiffelově věži, jenž vyrábí elektrický proud pro obrovskou lampu, pracuje 200 koňskými silami. Dánský vynálezce bezdrátové telefonie Pausen docílil již výborných úspěchů při pokusech.

Novinka v telefonii. Tři dánští inženýři, jak oznamuje se z Kodaně, učinili vynález, jenž umožní telefonním abonentům, neozve-li se volená strana, zaslati jí sdělení telegrafické po telefonním drátě. K telefonnímu aparátu bude připojena klaviatura, na níž se pracuje jako na obyčejném psacím stroji, na aparátě zavolaného, ale nepřítomného abonenta pak se otiskne telegrafická zpráva na proužku papíru obyčejným písmem. Vzdálenost při tom nemá významu a přístroj prý není drahý. D.ě zahraniční společnosti vyjednávají prý již s vynálezci o koupi patentu.

Epochální vynález. 14. března prováděl pokusy prof. Cerobotani, duchovní v Mnichově, se svým novým vynálezem, bezdrátovým kapesním telegrafickým přístrojem. Přístroj tento umožňuje, aby jeho majitel spojen byl s každou telegrafní stanicí. Přístroj jest velmi jednoduše konstruován a uschován v malé dřevěné krabici. Jeho přední část podobá se ciferníku, na němž místo číslic jsou písmena. Ručička velmi lehce na své pohyblivé ose ukazuje pak telegrafované písmeno. Výsledek pokusů byl překvapující a vyvolal v odborných kruzích velkou sensaci.

Z katolického ústavu ku vzdělání učitelů — Praha-Bubeneč.

Po prázdninách bude ústav rozšířen o druhý ročník. Do prvního bude přijato 40 žáků. Zápis koná se 14. července od 8. do 12. hod. polední; přijímací zkoušky jsou stanoveny na dny 14., 15., 16. července.

K přihlášce se žádá, aby žáků bylo 15 roků; dispense povoluje se jen do 6 měsíců; povolení udělí v případech zvláštního ohledu vyžadujících ředitelství ústavu; k přihlášce se přiloží: křestní a domovský list, poslední vysvědčení školní, lékařské a očkovací vysvědčení, vydané lékařem úředním, vysvědčení o mravech, vydané úřadem farním. Ke zkoušce třeba donéstí výkresy. Prospekty a informace o zkouškách přijímacích zasílá ředitelství ústavu.

Marianská družina učitelů zemí koruny Sv.-Václavské. V katolickém paedagogiu v Praze-Bubenci jest zřízena Marianská družina

učitelů zemí koruny Sv.-Václavské. Katoličtí učitelé se vyzývají, aby se přihlásili za sodály. Účelem této družiny jest vzájemné sblížení katol. učitelstva pod praporem Královny nebes a země — veliký a vznešený ideál — kráčetí vítězně bojem života, pracovati pro spásu svou vlastní a svých bližních v oboru mravním, intelektivním i hmotném a tím ku blahu celé vlasti a národu. Účel družiny není tudíž politický, nýbrž ethický. Pro družinu zakládá se při katolickém paedagogiu obsáhlá knihovna. Pro sblížení a sbratření, jakož i pro další vzdělání členů této družiny budou pořádány prázdninové kursy a vědecké exkursy, zábavy, přednášky a duchovní exercitie vždy o prázdninách v místnostech katol. paedagogia.

Doufáme, že katol. učitelé se vynasnaží, aby mé pp. kollegy, katolíky z přesvědčení, získali pro tuto družinu.

Přihlášky přijímá ředitelství katol. paedagogia v Praze-Bubenči.

Novostavba katolického paedagogia v Praze-Bubenči. Budova katol. paedagogia zřízena ve villové části města Bubenče vedle Královské obory Pražské. Kol ústavu jsou samé zahrady, park a polnosti. K severu prostírá se památné údolí Šárecké, k jihu město Praha, Letenská stráž, sady Rudolfovy, k západu Pražský hrad, Strahov, Petřín, k východu Královská obora a Troje. Na Levý Hradec jest asi 1½ hod. cesty, na Hradčany ¼ hod. cesty, na Karlův most ¼ hod. cesty, na Vyšehrad ¾ hod.

Budova jest provedena ve slohu gothicko-renaisančním; elegantní mansard činí z dálky dojem střechy nestejnolodního chrámu gothického; vysoký, ozdobný štít s mosaikovými obrazy symbolickými a pozlacený kříž na věži kynou přívětivě přichozím už z daleka. Mohutná bossage přízemí zdá se značiti mohutnost základu, vznosivost slohu gothického, vzlet ideálních snah a ornamenty ranní renaissance činí dojem vznešené elegance. S poboční vížky na upatí kříže září zlatá hvězda, symbol čisté ideální osvěty. Část dosud vystavěná stačí pro dva ročníky ústavu učitelského. Však už staví se dále místnosti pro 3. a 4. ročník. Svěcení části prvé bude se konati 16. května v pondělí svatodušní, jež připadá letos právě na den Sv. Jana Nepomuckého. Po slavnosti svěcení, již podnikne asi J. Eminence sám p. kardinál Leo ze Skrbenských, bude uspořádána veliká slavnost lidová v Bubenči, při níž promluví Dr. R. Horský, Václav Myslivec, říšští poslanci, redaktor V. Špaček a j. Poutníci Sv.-Janští zvou se k hojně účasti.

Projev proti vyloučení náboženství ze škol a proti „Volné škole“. Správní zastupitelstvo Ústředního spolku Jednot učitelských na Moravě na valném sjezdu moravského organisovaného učitelstva v Kroměříži dne 16.—19. července 1908 porokovavši o právním postavení školy k církvi, prohlásilo jednomyslně bez debatty jako projev manifestační:

„Vzhledem jak k vnitřní potřebě světských předmětů učebných, tak vzhledem k poměrům mezi učitelstvem a kněžstvem žádá správní zastupitelstvo, aby co nejdříve provedeny byly požadavky Svazu veškerého učitelstva, vyslovené 22. března 1908, totiž: a) aby se zamezily konflikty mezi učiteli a kněžími, resp. mezi vědou a věrou, jimiž vyučování se rozrušuje a autorita školy a náboženství oslabuje,

nechť se odloučí vyučování náboženství od ostatního vyučování školního a přikáže se výhradně příslušným úřadům farním. b) Aby vymaněna byla škola z příslušného vlivu jednotlivých konfessí, žádáme, aby ve školních radách (okresní i zemské) nezasedali zástupci církvi státem uznaných“.

Již dříve bylo podobné snahy pozorovati v jisté části moravského učitelstva — zvláště od té doby, co spolek „Volná škola“ byl založen. Projevem právě uvedeným však vzalo snahu její vyloučiti náboženství ze škol za svou právě vedení moravského organisovaného učitelstva, toho učitelstva, které vesměs přísahalo na říšský školní zákon, jehož § 1. stanoví jako úkol školy obecné vychování dětí v mravnosti a náboženství.

Jednota katol. duchovních diecese brněnské i když jest přesvědčena, že nesouhlasí s tímto projevem veškeré učitelstvo organisované, přece musí jej považovati za projev oficiální, neboť nebylo mu z řad organisovaného učitelstva veřejně odpíráno. Z té příčiny, projednavši tuto věc po skupinách, ve svém orgánu a spolu s oběma spolky katolického učitelstva moravského, prohlašuje :

„a) Aby se zamezily konflikty mezi učiteli náboženství a učiteli světskými, jimiž vyučování se rozrušuje a autorita náboženství i školy oslabuje, nechť odloučí se od vyučování školního všecko, co jest § 1. říšského školního zákona na odpor, a nechť vhodným způsobem, ale důrazně jest těm, jichž se týká, připomenuto slovo nejvyšší správy školské z 18. června 1909, „že ohledně zákona o školách obecných nemá jiného cíle, než základní princip zákona, který mravně-náboženskou výchovu předpisuje, důsledně prováděti“.

b) Aby vymaněna byla škola z příslušného vlivu různých pod, vratných živlů, žádáme, aby vysloveno bylo z míst kompetentních že není škola pokusným místem pro uplatňování nedokázaných hypotes vědeckých i nevědeckých, nýbrž uceleným organismem, jenž má vychovávatí ucelené hodné lidi a občany“.

Ve formálním ohledu usnáší se IV. valná hromada, aby tento projev Jednoty sdělen byl oběma ordinariátům moravským, pak aby byl zaslán všem katolickým a konservativním listům a poslancům, pak aby byl na základě článků v orgánu Jednoty zpopularisován a jako leták mezi lid rozdán, a konečně aby tento projev byl sdělen také všem úřadům školním, jakož i mor. zemskému výboru.

Bylo valnou hromadou jednomyslně přijato dne 24./2. 1910.

„Vychovatelské Listy“

vycházejí 20. každého měsíce, vyjma měsíce srpen a září.

.. Roční předplatné **6 K** zasílá se administraci v Ivančicích. ..
 Za redakci odpovídá **KÁREL TIRÁRY**, katecheta v Ivančicích. - Týž přijímá všechny literární příspěvky. - Administraci vede **Fr. Zajíč**, učitel ústavu hluchoněmých v Ivančicích. .. Expedici obstarává knih-tiskárna **Roberta Veselého** ve Strážnici. Tamtéž se zasílají reklamace.

Všechny příspěvky se honorují.

Časopis Matice Moravská roč. 34. (Nákladem Matice Moravské předplatné 5 K).

Dr. Eugen Kadeřávek: Krasověda a obecná esthetika. Apologie filosofie křesťanské. Logika kritická č. noetika. Metafysika o přírodě. (Nákladem spisovatelovým v Praze u V. Kotrby. Cena neudána.

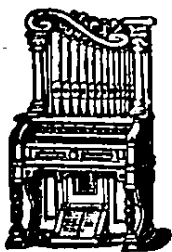
„Eva“, měsíčník pro umění, vzdělání a zábavu se zřetelem k ženské otázce. — Vede a vydává Bedřich Konařík v Prostějově. — Administrace: Eva, Prostějov. — Vychází prvního každého měsíce. — Předplácí se na 3 K v knihtiskárně Václava Horáka v Prostějově. — Vydáno právě číslo 1. roč. 7.

Desátá výroční zpráva ústředního svazu českých hospod. společenstev v markr. moravském. Za správní rok 1908. (Nákladem ústředního svazu.) Deset let činnosti ústředního svazu českých hospodářských společenstev v mark. moravském. Napsal Jan Máša. (Nákladem ústředního svazu).

Nový ročník „Dílo“, již osmý, přinese znamenité práce Šalounovy. (Nové studie k pomníku Husovu), řadu vynikajících prací umělců slovanských (vzhledem k projektovaným výstavám všeslovanským), výborná díla domácí a cizí z oboru uměleckého průmyslu atd. „Dílo“ je list pracující zvláště v oboru výchovy umělecké a pohlíží především k rázovitému uměleckému vystižení krajů českých i moravských. Učitelstvu škol středních, průmyslových a měšťanských, knihovnám týchž škol a okresním knihovnám učitelským je umožněno zakoupení „Díla“ pro účele umělecko-výchovné již tím, že ministerský výnos ze dne 16. března 1905 č. 3483 „Dílo“ doporučuje a také publikace „Díla“ (Monografie o V. V. Rainerovi, O vývoji českého malířství, o Hollarovi, o Době empiru a klasicismu v Čechách, O hračkách jindy a dnes) jsou výnosem ministerským ze dne 28. prosince 1908 č. 29923 doporučeny. Českému učitelstvu naskýtá se příležitost získati zvláště vhodnou pomůcku ke pěstění národního a slovanského umění.

Administrace „Díla“ (Praha-Žofín) podá ochotně bližší zprávy.

První česká největší rak.-uh. továrna

výhradně na **HARMONIA**

americké a evropské soustavy

RUD. PAJKR & SPOL. v Hradci Králové.

**Sklady: Vídeň, VII., Mariahilferstr. 86. Budapešť, X.,
Delej utca 11. sz. (Tisztviselőtelep).**

Skvostný hlas, vylouděný důmyslnou konstrukcí americké soustavy, sám se doporučuje a chválu svou pje. — Ceny od 130 K výše. Záruka pětiletá. Na splátky od 8 K. Obrázkové cenníky zdarma a franko. Zásilka franko poslední stanice. Pedálová harmonia obou soustav v každé velikosti v přesných rozměrech varhan pro kostel, školu i ku cvičení.

			
<p>Oddělení I.: Veľkozávod puškařský prvního řádu doporučuje výtečně střel- jící lankester- ky, floberty, BROWNINGY, revolyvery, lovecké potřeby, střelivo.</p> <p>Vlastní puškařská dílna.</p>	<p>Oddělení II. Proslulá kola zák. chr. „KORUNA“ Trvanlivost na léta. Lehký chod. Ladný tvar. Pětiletá záruka.</p>	<p>Oddělení III. Fotografické aparáty svět. firem: Zeiss, Goerz, Voigtländer, Arndt & Löwengardt, Hüttig, Krügener, Erneman, a j. Objektivy. Stativy. Desky. Papíry. Chemi- kalie. Fotogr. potřeby</p>	<p>Oddělení IV. Triedry a dalekohledy cestovní a sportovní světozn. firem: Zeiss, Goerz, Hensoldt, Busch, Voigtländer, Wich, Kennigott a j.</p>
<p>Žádejte ve vlastním zájmu cenníky. Úvěruhodným osobám mírný úvěr neb měsíční splátky.</p>			
<p>Ladislav Švestka a spol., Praha, (majitel Ladislav Švestka.) Václavské náměstí 53.</p>			

Bílé, zdravé zuby

jsou okrasou každého obličeje. Ku čistění a docílení krásně bílých a zdravých zubů doporučujeme osvědčené domácí přípravky:

- Libuši,** zubní krém po 50 haléřích.
- Libuši,** zubní prášek po 50 haléřích.
- Libuši,** ústní vodičku po 1 koruně.

Žádejte a podporujte tyto české výrobky, které ve všech lékárnách, drogeriích a voňavkových obchodech lze koupiti: Výroba a zasilatelství

.. Alois Mikulášek, ..
Brno.

Doporučujeme našim rodinám

Kolínskou cikorku.